

**QORTI TAL-MAGISTRATI (GHAWDEX)
ĠURISDIZZJONI SUPERJURI
SEZZJONI ĠENERALI**

**MAGISTRAT DOTTOR BRIGITTE SULTANA LL.D., LL.M.
(CARDIFF), ADV. TRIB. ECCL. MELIT.**

Illum, il-Ġimgħa, 6 ta' Diċembru 2024

Rikors Ġuramentat numru: 17/2020 BS

Victor Sultana

-vs-

Julian Sultana

Il-Qorti;

A. Preliminari:

Rat ir-rikors ġuramentat tal-attur¹ illi ppremetta:

1. *"Illi r-rikorrenti huwa propjetarju ta' porzjon art magħrufa bħala "Tal-Vuljakk", fi Triq Marsalforn, Xagħra Ghawdex tal-kejl ta' circa seba' mija u tmienja u hamsin metru kwadru (758mk) konfinanti mil-Ivant ma' beni ta' Joseph Galea, min-nofsinhar ma' sqaq, u mil-punent ma' beni ta' Julian Sultana, murija ahjar bil-kulur ahmar fuq il-pjanta hawn anness u mmarkat Dok AF0;*

¹ Rik. Gur. a fol 1 sa 5 b' dokumenti a fol 6 sa 66.

2. *Illi din il-propjeta' ilha fil-pussess tiegħu u tal-famlja tiegħu qablu għal generazzjonijiet shah;*
3. *Illi t-titolu tiegħu jorigina mil-kuntratt ta' diviżjoni fl-atti tan-Nutar Francesco Cauchi tad-29 ta' April 1950, fejn kien qed jinqasam il-wirt ta' Giovanna Maria Spiteri u Carmela nee Gafa' li jigu il-buznanniet ta' Victor Sultana. Hemmhekk dik ir-raba giet deskritta bħala, "Il-Portzjoni raba, imsejha, tat-trik ta' Marsalforn ta' hdejn Rosa ta' Pietru contrada ta' Marsalforn limiti Caccia consistenti fi tliet lenez bil-kapacita' superficjali ta' erba sghan" u cioe erba' mondelli pari għal seba' mija disgha u erbghin punt sitta metri kwadri (749.6m.k), liema kuntratt huwa anness u mmarkat bħala Dok AF1;*
4. *Illi l-istess propjeta' imbagħad għaddiet għand l-esponenti wara li kienet fil-pussess esklussiv mhux interrot pacifiku u pubbliku u kontinwu ta' Pawla Spiteri xebba bint Giovanni Maria Spiteri u Carmela nee Gafa, Gertruda u Carmelo aħwa Bonello ulied oħt l-imsemmija Pawla Spiteri, Maria Sive Pietra Pawla mart Michele Bonello u Lucija Saliba nee Bonello, biex finalment illum l-esponenti wahdu huwa propjetarju ta' din l-art u dan kif ser jigi provat f'aktar dettal fil-mori tal-kawża;*
5. *Illi minn naha tiegħu l-intimat akkwista l-propjeta tiegħu permezz ta' żewġ kuntratti wieħed fl-atti tan-Nutar Michael Refalo tat-tnax (12) ta' Novembru tal-elf disa' mija sebgha u tmenin (1987) u l-iehor fl-atti tan-Nutar Ino Mario Grech tat-tnejn u ghoxrin (22) ta' Dicembru tal-elf disa' mija, tnejn u disghin (1992), rispettivament, liema dokumenti huma hawn anness u mmarkati Dok AF6 u AF7, rispettivament;*
6. *Illi l-istess intimat diversi snin ilu ddelinja l-propjeta' tiegħu minnu akkwistata b'ħajt divizorju tal-kantun ta' xi seba' filati liema ħajt inbena bħala ħajt ta' diviżjoni u saħansitra b'demarkazzjoni konsistenti bid-dniefel li jagħtu kollha għal propjeta tiegħu biex juri li l-ħajt bnieh hu gewwa tiegħu. Illi fl-istess ħajt ma jezisti ebda ftuh jew apertura li tiftah għal art tal-esponenti li tinsab f' livell iehor;*
7. *Illi dan l-aħhar minkejja d-demarkazzjonijiet cari, evidenti u ezistenti bejn il-propjetajiet tal-partijiet, l-intimat qieghed indebitament u mingħajr ebda titolu jippretendi li għandu dritt ta' propjeta' fuq il-parti mil-imsemmija art li tmiss ma dan il-ħajt u qieghed jivoanta dan id-dritt billi qieghed jiddikjara li bi hsieb jizvoillupa din l-art;*

8. *Illi l-esponent fid-dawl ta' dan kollu kien kostrett li jintavola mandat t'inibizzjoni fl-ismijiet Victor Sultana vs Julian Sultana, Mandat numru 4/2020BS, liema mandat gie milqugh permezz tad-digriet moghti mil-Magistrat Dr. Brigitte Sultana nhar is-sbatax (17) ta' Frar, elfejn u ghoxrin (2020), kif ukoll il-proceduri odjerni."*

Talab għalhekk lill din il-Qorti:

1. *"Tiddikjara u tiddeciedi, illi l-biċċa imsejha "Tal-Vuljakk", fi Triq Marsalforn, Xagħra Ghawdex tal-kejl ta' circa seba' mija u tmienja u hamsin metru kwadru (758mk) konfinanti mil-loant ma' beni ta' Joseph Galea, min-nofsinhar ma' sqaq, u mil-punent ma' beni ta' Julian Sultana, hija fl-intier tagħha proprjeta' esklussiva tal-esponenti;*
2. *Tiddikjara u tiddeciedi illi l-intimat m'għandu l-ebda dritt illi jippussessa u jizvilluppa il-parti ta' din l-art tar-rikorrent Victor Sultana li tmiss mieghu, liema art hija attwalment fil-pussess tal-istess Victor Sultana u ilha fil-pussess tal-istess u tal-predecessuri fit-titolu tiegħu għal żmien li jizboq ferm it-tletin sena;*
3. *Bl-ispejjez tal-istanti inkluż ukoll l-ispejjez, tal-mandat ta' inibizzjoni 4/2020 u bl-ingunzjoni minn issa stess tal-intimat għas-subizzjoni.*

Rat ir-risposta guramentata tal-konvenut² illi eċċepixxa:

1. *"Illi t-talbiet attrici huma totalment infondati fid-dritt u fil-fatt u għandhom jiġu miċħuda bl-ispejjeż kollha kontra tagħhom;*
2. *Illi l-art deskritta mir-rikorrenti fir-rikors promotur – imsejha "Tat-Triq ta' Marsalforn, ta' hdejn Rosa ta' Pietru, contrada ta' Marsalforn limiti Caccia, consistenti fi tliet lenez bil-kapacita' superficjali ta' erba' sığhan pari għal ċirka seba' mija u disgħa u erbghin punt sitta metri kwadri (749.6m.k.) tmiss min-nofsinhar mal-entrata mil-loant mal-eredi ta' Maria Said, mit-tramuntana mal-eredi ta' Giuseppe Attard" qatt ma kienet proprjeta' tal-persuni li mingħandhom ir-rikorrenti jiddikjara li wiritha, u dan kif sejjer jintwera waqt it-trattazzjoni ta' din il-kawża;*

² Risposta guramentata a fol 71 u 72.

3. *Illi mingħajr preġudizzju għall-premess, l-art mertu ta' din il-kawża u ċjoe l-parti li tinsab bejn il-ħajt tas-sejjeħ li jimxi mit-tramuntana lejn in-nofsinhar fuq naħa, u l-ħajt tal-kantun li l-esponenti bena fil-proprjeta' tiegħu u li jiġi iktar lejn il-punent minn dan il-ħajt tas-sejjeħ fuq in-naħa l-oħra tinsab fil-pussess legittimu u animo domini tal-esponenti u fuq din il-parti, ir-rikorrenti la qatt kellu pussess u wisq u wisq inqas huwa proprjetarju;*
4. *Illi b'riferenza għal kull paragrafu enumerat tar-rikors promotur, l-esponenti jiddikjara illi:*
 - a. *Fir-rigward tal-paragrafu 1, dan huwa skorrett u qiegħed jiġi kkontestat;*
 - b. *L-istess japplika fir-rigward tal-paragrafu 2, b'dan li dik il-parti mill-art deskritta fil-paragrafu 1 tar-rikors ġuramentat li għaliha jirreferi l-esponenti fil-paragrafu 3 hawn fuq qatt ma kienet fil-pussess tal-attur jew tal-predeċessuri tiegħu imma kienet fil-pussess legittimu tal-esponenti u tal-awturi fit-titolu tiegħu;*
 - c. *It-tielet paragrafu huwa kompletament skorrett;*
 - d. *Isegwi wkoll li r-raba paragrafu huwa skorrett;*
 - e. *Il-ħames paragrafu huwa korrett;*
 - f. *Is-sitt paragrafu huwa skorrett – il-ħitan tal-kantun li jirreferi għalihom ir-rikorrenti qatt ma kienu intiżi sabiex jiddelinjaw il-proprjeta' akkwistata mill-esponenti anki għaliex mill-kuntratti u pjanti eżebiti mill-attur innifsu, jirrizulta li l-artijiet akkwistati mill-esponenti jestendu iktar lejn il-lvant minn dan il-ħajt;*
 - g. *Isegwi li s-seba' paragrafu huwa skorrett;*
 - h. *It-tmien paragrafu huwa korrett.*

Fliet l-atti.

Rat id-dokumenti annessi mar-rikors ġuramentat konsistenti fi [i] pjanta li tindika porzjon art ta' 758m.k. fl-inhawi "Tal-Vuljak";³ [ii] att ta' diviżjoni tad-29 ta' April, 1950 in atti Nutar Francesco Gauci;⁴ [iii] varji dikjarazzjonijiet *causa mortis*;⁵ [iv] att ta' kompravendita' tat-12 ta'

³ Pjanta a fol 6.

⁴ Att ta' diviżjoni a fol 7 sa 36.

⁵ Dikjarazzjonijiet a fol 37 sa 61.

Dicembru, 1987 in atti Nutar Michael Refalo;⁶ [v] att ta' kompravendita' tat-22 ta' Dicembru, 1992 in atti Nutar Ino Mario Grech;⁷

Rat in-nota tat-12 ta' Jannar, 2021 magħmulha minn Mark Cini in rappreżentanza tal-Awtorita' tal-Ippjanar li biha eżebixxa diversi dokumenti li juru kif ir-raba' in mertu ntlagħhat b'applikazzjonijiet varji għal-permessi ta' iżvilupp magħmulha mill-konvenut Julian Sultana.⁸

Rat li fl-udjenza tal-15 ta' April, 2021 l-attur iddikjara l-provi tiegħu magħluqha.⁹

Rat li fl-udjenza tat-3 ta' Novembru, 2021 il-konvenut iddikjara li fil-mori kien ser jippreżenta *survey* ta' *surveyor ex parte* tiegħu kif ukoll rikors għall-ħatra ta' *surveyor* bhala perit tekniku.¹⁰

Rat in-nota tal-konvenut tat-3 ta' Marzu, 2022 li biha eżebixxa żewġ kuntratti ta' kompravendita', wiehed tas-7 ta' Ġunju, 1980 u iehor tat-23 ta' Awwissu, 1980, it-tnejn in atti Nutar Emanuel George Cefai, li bihom akkwista porzjonijiet ta' art Emanuel Galea fl-inħawi "Tal-Viljakk".¹¹

Rat in-nota ulterjuri tal-konvenut ukoll tat-3 ta' Marzu, 2022 li biha eżebixxa *survey* taż-żona mertu ta' dawn il-proċeduri mħejji mis-*surveyor ex parte* Louis Attard.¹²

Rat in-nota tal-konvenut tad-29 ta' April, 2022 permezz ta' liema, *inter alia*, jgħid li jeżebixxi l-affidavits ta' Anne-Marie Sarazin, Marie-Therese Casenave, Jean-Michel Spiteri, u Josianne Marcelle Jean. Iżid jgħid li aktar il-quddiem, wara li jottjeni traduzzjoni formali tal-istess mill-lingwa Franciża għal dik Ingliża, sejjer ukoll jeżebixxi ċ-ċertifikati ta' attestazzjoni tas-suċċessjoni ta' Jean Joseph Charles Spiteri u Victoire mart Remy Pierre Casenave, tnejn mit-tlett t'ulied ta' Michelangelo sive

⁶ Att ta' kompravendita' a fol 62 sa 64.

⁷ Att ta' kompravendita' a fol 65 u 66.

⁸ Nota a fol 90. Applikazzjoni numru PA/4820/93 a fol 91 - permess relattiv a fol 92, ilkoll inkluz in verso pagina, pjanti a fol 93 u 94. Applikazzjoni numru PA/4788/95 a fol 95 - permess relattiv a fol 96 u 97, ilkoll inkluz in verso pagina, pjanti a fol 98 sa 100. Permess numru PA/5348/97 a fol 101, inkluz in verso pagina. Applikazzjoni numru PA/3087/13 a fol 102 sa 105 - permess relattiv a fol 106 sa 109, ilkoll inkluz in verso pagina, pjanti a fol 110 sa 117. Applikazzjoni numru PA/1611/15 a fol 118 sa 123 - permess relattiv a fol 124 sa 128, ilkoll inkluz in verso pagina, pjanti a fol 129 sa 135. Applikazzjoni numru PA/860/17 a fol 136 sa 139 - permess relattiv a fol 140 sa 144, ilkoll inkluz in verso pagina, pjanti a fol 145 sa 151.

⁹ Verbal a fol 162.

¹⁰ Verbal a fol 387.

¹¹ Nota a fol 396, kuntratti b'dokumenti mehmuza magħhom a fol 397 sa 400 u 401 sa 403 rispettivament.

¹² Nota a fol 404, survey f' envelop ta' lewn abjad ta' l-Agenzija tal-Qorti a fol 405.

Mikelang Spiteri, maħruġa mill-Istat Franciż, stante li l-istess mietu fi Franza fl-14 ta' Ottubru, 1977 u fil-31 ta' Marzu, 2019 rispettivament.¹³

Rat li b'nota tal-4 ta' Mejju, 2022 l-attur, ai termini tal-obbligu li assumu fl-udjenza tat-3 ta' Marzu, 2022, eżebixxa d-denunzja ta' Pietra Pawla armla ta' Mikiel Bonello.¹⁴

Rat in-nota tal-konvenut tas-7 ta' Lulju, 2022 li biha eżebixxa varji dokumenti rigwardanti s-suċċessjoni ta' Michelangelo sive Mikelang Spiteri u t-tlett uliedu Giovanni Spiteri, Lucie mart Arturo Sarazin, u Vittoria mart Remy Casenave.¹⁵

Rat li fl-udjenza tat-28 ta' Ġunju, 2023 l-attur rrinunzja għall-kontroll-eżamijiet tax-xhieda residenti Franza.¹⁶

Rat li fl-udjenza tal-1 ta' Novembru, 2023 il-partijiet iddikjaraw li l-kawża setgħet tithlla għas-sentenza bil-fakolta tal-preżentata tan-noti tal-osservazzjonijiet.¹⁷

Rat l-atti l-oħra kollha tal-kawża, inkluż id-dokumenti eżebiti u verbali kif ukoll it-traskrizzjonijiet tax-xhieda kollha u affidavits.

Rat in-noti tal-osservazzjonijiet tal-partijiet.¹⁸

B. Provi:

Semgħet ix-xhieda bil-gurament u rat dik magħmulha bil-proċedura tal-affidavit, ta':

Victor Sultana, attur, xehed permezz ta' affidavit.¹⁹

Jiddikjara li huwa għandu 69 sena – halef l-affidavit fl-2020 – u l-porzjon raba' in mertu dejjem kien f'idejn familtu. Izid li tali raba' ġie mill-bużnannu tiegħu, Gio Maria sive Gamri Spiteri. Jgħid li wara li naqas

¹³ Nota a fol 407 u 408.

¹⁴ Nota a fol 416, denunzja a fol 417 sa 420.

¹⁵ Nota a fol 424 u 425, dokumenti a fol 426 sa 477.

¹⁶ Verbal a fol 531.

¹⁷ Verbal mhux paginat.

¹⁸ Nota tal-attur tal-10 ta' April, 2024. Nota tal-konvenut tas-6 ta' Ġunju, 2024.

¹⁹ Affidavit a fol 74 sa 76.

Gamri Spiteri r-raba' u proprjeta' ohra li kellu nqasam bejn 12-il ahwa. Jiddikjara li dan huwa dokumentat fl-att ta' divizjoni li diga' ezebixxa.

Jghid li r-raba' f'Marsalforn - kemm il-porzjon li tmiss mat-triq kif ukoll dik li tmiss mal-isqaq li minnha taghmel parti l-porzjon in mertu - ghadda ghand Michelangelo Spiteri. Jghid li Michelangelo kien ta' l-istess raba' lill-ohtu Paola Spiteri peress li hu kien jghix fl-esteru. Jghid li kemm dan ir-raba' dam ghand Paola kien jiehu hsieb tieghu Carmelo Bonello, in-neputi ta' l-istess Paola ossia iben ohta Pietra Pawla sive Maris Bonello.

Jghid li huwa ghandu sebat' ahwa u billi darhom kienet zghira ghal ghaxra min-nies ohtu Lily kienet marret tghix mal-familja ta' Paola Spiteri mentri u kien mar jghix ma' Bonello ossia; Maris u uliedha Carmelo, Gertrude, u Lucija. Jghid li ghalhekk, mindu kellu erba' snin huwa kien diga' jinzel ma' Carmelo fir-raba' in mertu.

Izid li huwa baqa' jghix ma' Bonello sakemm ghalaq 20 sena fl-1971, meta mar is-safar.

Jghid li Carmelo Bonello gieli qabbad minn jghinu jahdem ir-raba', inkluż lir-raġel ta' Tereza Galea ossia Emanuel Galea. Izid li Emanuel kien joqod biswit ir-raba'.

Jghid li r-raba' in mertu jafu sew u jiftakru jinhadem. Izid li ghalih kienu jacceddu mir-raba' li qiegħed livell mal-isqaq li jagħti għal Triq Marsalforn. Izid li jekk timxi lejn it-Tramuntana fl-istess raba' malli tasal lejn nofsu tinzel qisha targa. Jghid li fuq il-Punent kien hemm hajt tas-sejjeġħ li kien fih fetħa zghira - apertura - kemm tghadid persuna. Izid li oltre ghal dan il-passaġġ minn fejn huwa kien jghaddi ma' Carmelo r-raba' kien imdawwar kollu b'hitant tas-sejjeġħ. Jghid li fejn illum hemm il-hajt tal-kantun li ghamel il-konvenut qabel kien hemm hajt tas-sejjeġħ ukoll liema hajt kein jifred ir-raba' tagħhom minn dak ta' terzi.

Jiddikjara li mad-dawra tar-raba' li hemm ma' tal-konvenut kien hemm sigar tal-frott li kienu ftit 'il gewwa mil-hajt tas-sejjeġħ. Izid li n-nofs jiftakru jinhadem ful u patata. Jghid li maz-zmien is-sigar tal-frott tbagħlu u saru lewż. Izid li kemm il-darba mar ma' Carmelo jaqtghu l-frott fiż-zmien u l-lewż meta s-sigar tbagħlu.

Jiddikjara li qatt ma' jaf li hadd għamel xi pretensjonijiet dwar ir-raba' in mertu, għajr għall-konvenut dan l-aħħar.

Jgħid li meta mietet iz-zija ta' misseru Paola, li kienet baqgħet xebba, halliet bħala werrieta tagħha lin-neputijiet tagħha, ulied oħta Maris Bonello ossia Carmelo u oħtu Gertrude Bonello. Jgħid li b'hekk ir-raba' in mertu għaddha mingħand Paola għal għand l-aħwa Carmelo u Gertrude Bonello li baqgħu jzommu l-istess f'idejhom flimkien stante li qatt ma' qas bil-pussess tagħhom qatt ma' gie mxekkel.

Jgħid li meta miet Carmelo Bonello, in-nofs indiviż tiegħu mir-raba' in mertu għadda bil-liġi stante li ma halliex testment. Izid li Carmelo miet għuvni u bla tfal u għalhekk wirtieh hutu Gertrude Bonello li diġa' kellha n-nofs indiviż l-ieħor, u Lucija Saliba li issa kellha kwart. Jgħid li Lucija mal-mewt tagħha halliet kollox lil oħta Gertrude b'Gertrude giet għalhekk l-unika proprjetarja tar-raba' kollu.

Jiddikjara li huwa wiret lil Gertrude Bonello billi hi nnominatu eredi uniku tagħha.

Jiddikjara li d-denunzji ta' Paola, Carmelo, Lucija, u Gertrude ġew ilkoll eżebiti in atti u kollha jinkludu r-raba' in mertu.

Jgħid li l-konvenut Julian Sultana akkwista mingħand il-famija Xiberras li huwa qatt ma' jiftakarhom jaħdmu r-raba'. Jgħid li jaf żgur li Xiberras qatt ma' messew il-ħitan u anqas qatt messew il-frott mis-siġar jew mir-raba' tagħhom jew b'xi mod għamlu pretensjonijiet fuq ir-raba' in mertu.

Jgħid li meta qamet il-kwistjoni mal-konvenut huwa ma' straxx biss fuq id-denunzji msemmija izda għamel ir-riċerki fejn mar lura sal-att ta' diviżjoni tad-29 ta' April, 1950 in atti Nutar Francesco Cauchi. Izid li fid-deskrizzjoni tar-raba' dakinhar in diviżjoni l-istess att jitkellem dwar tlett lanez li huma il-biċċiet raba' li spjega qabel, ossia; l-ewwel lanza tmiss mat-triq, it-tieni mit-tarġa l-isfel, u t-tielet il-biċċa raba' in mertu fejn kien hemm is-siġar tal-lewż għa tal-frott u l-ħajt tas-sejjeġh li minn naħa tal-Punent twaqqqa u nbena bil-kantun mil-konvenut Julian.

Jgħid li t-twaqqieġh u l-bini tal-ħajt mil-konvenut Julian seħh waqt li huwa kien imsiefer izda meta kien għadhom hajjin Carmelo u Gertrude.

Jgħid li dawn ma' kellhomx problema dwar kif twaqqà u nbena l-hajt stante li l-gdid inbena fejn kien il-qadim u nbena għoli.

Jiddikjara li fil-hajt tal-kantun qatt ma' kien hemm xi apertura jew fetha u l-konvenut Julian qatt ma' kellu access ghar-raba' tagħhom. Jgħid li l-fetha li kien hemm fit-tieni lanza u li minnha wiehed kien jaccedi għat-tielet lanza maż-żmien ingħalqet. Jgħid li hu ma' wettiex ghax hemm ma' kienx jahdmu b'dan li bil-haxix li kiber dam ma' innota li tali fetha kienet ingħalqet. Jgħid li minkejja dan huwa car li l-gebel li bih ingħalqet tali fetha huwa aktar ricenti.

Jgħid li dment li kienu hajjin Gertrude u Lucija huwa kellu l-prokuri tagħhom. Izid li darba meta gie lura mill-Amerika fis-snin tmenin il-konvenut Julian sabu u anke baghat lill missieru jgħidlu jbieghlu l-biċċa raba' in mertu.

Jgħid li l-konvenut qatt ma' offra li jixtri r-raba' kollu kemm hu izda dejjem rid biss il-biċċa in mertu. Izid li z-zijiet tiegħu ma' riedux ibieghulu. Jgħid li l-konvenut kien qallu jbieghlu hu bil-prokura u ma' jgħidilhom xejn izda huwa kien offiz b'dan is-suggeriment għaliex anqas kien jimmagina jagħmel xi haga min wara dahar iz-zijiet. Izid li kien hawn li rrabja u lill-konvenut qallu ma' jkellmux aktar.

In kontro-eżami,²⁰ xehed li r-raba' in mertu kienet messet lill Michelangelo Spiteri. Izid li jekk mhux sejjer zball dan sehħ b'testment, fl-1950. Mistoqsi jistax ikun li fil-fatt sehħ b'att ta' diviżjoni tal-1950 jgħid li jahseb li hekk kien. Izid li r-raba' kien tal-missier u nqasam bejn Michelangelo u hutu.

Jgħid li huwa jinsab cert li r-raba' in mertu kien gie assenjat lill Michelangelo Spiteri.

Jgħid li dakinhar tad-diviżjoni Michelangelo Spiteri kien imsiefer. Jgħid li Michelangelo miet is-safar. Izid li m' jafx meta miet.

Jgħid li Michelangelo kien ta' r-raba' in mertu lill-oħtu Paola Spiteri. Jaqbel li Paola mietet ix-Xagħra, Ghawdex. Izid li ma' jafx meta mietet.

²⁰ Traskrizzjoni tax-xhieda mogħtija fl-udjenza tal-10 ta' Ġunju, 2021 - mhux paginata.

Jaqbel li Carmelo Bonello, in-nepputi ta' Paola, iben oħta Pietra Pawla sive Maris Bonello, kien imur jaħdem dan ir-raba'. Izid li r-raba' għaddha mingħand Paola Spiteri għal għand dan Carmelo Bonello u oħtu Gertrude Bonello. Jgħid li lil dawn Carmelo u Gertrude aħwa Bonello Paola Spiteri halliethom eredi tagħha.

Jgħid li hu mar il-Kanada fl-1971 fejn għamel erba' jew ħames snin. Izid li mbagħad gie lura Għawdex iżda wara erba' snin telaq lejn l-Amerika fejn għamel xi tlett snin jew erbgħa oħra.

Mistoqsi jekk l-att tal-1950 rahx sew jgħid li huwa rah. Mistoqsi jekk fehemx li Mikieli Spiteri deher fuq tali att inkluż għan-nom ta' oħtu jgħid li dik il-parti ma' qrahiex.

Jgħid li jekk inhu hekk, inzerta li Michelangelo kien Għawdex meta sar l-att ta' divizjoni. Izid li huwa dejjem semgħa li Michelangelo kien imsiefer.

Moqrija lilu partijiet mill-att ta' divizjoni u mistoqsi jekk jikkonfermax li dakinhar tad-divizjoni Michelangelo Spiteri kien diġa' mejjet u ma' jissemmiex li ta' xi raba' lil oħtu Paola Spiteri jgħid li milli dejjem semgħa hu mingħand l-antenati tiegħu mhux hekk kien ġara.

Mistoqsi xi jgħid dwar il-fatt li mir-riċerki fuq ulied Michelangelo ma' jirriżultax li dawn kienu taw xi raba' lil Paola Spiteri jgħid li huwa l-viċenda jafha kif kiteb fl-affidavit tiegħu.

Mistoqsi jikkonfermax li Paola halliet lill-aħwa Carmelo u Gertrude Bonello bħala eredi universali tagħha iżda m'għamlet ebda riċerka sabiex tara x'kellha b'dan li kieku saret ir-riċerka kienu jaraw li r-raba' in mertu qatt ma' kien tagħha sabiex tiddisponi minnu stante wkoll li ulied Michelangelo qatt ma' trasferew tali raba' lilha jgħid li huwa hemm jaf lil Carmelo Bonello jieħu ħsiebu għan-nom ta' Paola Spiteri.

Mistoqsi jafx x'ġara dakinhar li nqala l-ħajt divizorju ta' bejn l-art li jgħid li hi tiegħu u dik aktar lejn il-Lvant jgħid li dakinhar kien għadhom ħajjin u hadu ħsieb kollox Carmelo u Gertrude aħwa Bonello. Izid li għalhekk ma' jaf xejn għajr dak li diġa' qal.

Jgħid li huwa mar fir-raba' in mertu l-ewwel darba ta' erba' snin. Izid li fejn qala' il-ħajt tas-sejjeġh u bnieħ bil-franka l-konvenut kollox sar sew.

Jgħid li huwa ġieli dam sena ma' jersaq lejn ir-raba' in mertu. Jaqbel li kien ilu ma' jersaq l'hemm snin twal. Jaqbel li fil-fatt meta marru aċċess ma' setgħax isib minn fejn jidħol. Jgħid iżda li issa jaf eżatt fejn hu l-passaġġ.

Jaqbel li fejn bena l-konvenut Julian xi darba kien hemm ħajt tas-sejjeġh.

Claire Sultana, bint l-attur, xehdet permezz ta' affidavit.²¹

Tiddikjara li missiera wiret xi raba' mingħand iz-zijiet tiegħu. Tgħid li huwa qatt ma' ried ibieġh xejn minn tat-tali zijiet u meta kien jintalab ibieġh kien jirrifjuta mill-ewwel.

Tgħid li eventwalment wasal żmien fejn hasset li kellha tissuggerixxi lill-missierha jbieġh xi raba'. Tgħid li missierha aċċetta li jbieġh xi haġa mill-wirt taz-zijiet tiegħu u nkariga lilha tieħu ħsieb ta' dan.

Tgħid li flimkien identifikaw tlett biċċiet raba' li setgħu jinbieġh b' dawn kienu waħda fi Trejket Ġużepp Sultana, ohra fi Triq Marsalforn, u ohra li tigi wara dik ta' Triq Marsalforn u minnha tagħmel parti il-porzjon in mertu.

Tiddikjara li missierha dejjem qalilha li r-raba' ta' Triq Marsalforn kien għaliya u għal huha sabiex jibnuha appartamenti.

Tiddikjara li meta qablu dwar prezz għall-bejgħ tar-raba' li minnu jifforma parti l-porzjon in mertu, hi bdiet tirreklama l-istess għall-bejgħ. Tgħid li eventwalment, tramite l-aġenzija *Remax*, avviċinhom perit li xtaq jixtri. Izżid li meta l-perit għamel riċerka fuq is-sit tal-Awtorita' tal-Ippjanar sab li fuq porzjon mir-raba' li kien interessat jixtri mingħandhom kienet dahlet applikazzjoni għall-permess mill-konvenut Julian Sultana.

²¹ Affidavit a fol 82 u 83.

Teżebixxi *print-out* ta' *screenshot* ta' konversazzjoni li kellha dwar dan mal-agent tal-aġenzija *Remax*.²²

Tgħid li hawn ikkomunikat mal-Perit Mariella Xuereb li qaltilha li l-permess kien diga' inħareġ u li kellha għalhekk tkellem avukat. Tgħid li l-perit bagħtilha d-dettalji li kienu juru li mir-raba' tagħhom gie *encroached* ċirka 150m.k. Tgħid li teżebixxi kopja tal-korrispondenza bl-email li kellha dwar dan mal-Perit Xuereb.²³

Tiddikjara li hawn tkelmet mal-avukat u bdew il-proċeduri relattivi sabiex jiddefendu t-titolu tagħhom. Iżżid li l-ewwel pass kien ittra legali fejn il-konvenut intalab jipprovdi dokumenti abbażi ta' liema kien qiegħed jagħmel il-pretensjonijiet tiegħu.

Tgħid li mal-konvenut iltaqgħu għand l-avukat iżda ma' gie konkluz xejn. Iżżid li dan minkejja li huma urewh mnejn gej it-titolu tagħhom u huwa urihom il-karti tiegħu.

Tgħid li wara dan kollu l-konvenut baqa' kull kif jinsisti li huwa kien ser jibni. Tgħid li għalhekk kellhom jagħmlulu l-mandat ta' inibizzjoni li segwew b'din l-istanza.

In kontro-eżami,²⁴ xehdet li malli nqalet il-kwistjoni bir-raba' in mertu hija marret mill-ewwel għand perit sabiex ticcekjala dwar permessi jolqtu r-raba' tagħhom. Mistoqsija jekk għamlitx riċerki dwar kuntratti tgħid li iva. Iżżid li għamlet ir-riċerki tramite l-avukat.

Mistoqsija x'taf dwar kif gej ir-raba' u x'kienet is-sura tiegħu tgħid li hi taf dak li qrat mill-kuntratt ta' diviżjoni.

Tgħid li huma ċcekjaw il-permessi tal-bini ottjenuti mill-konvenut.

Mistoqsija tafx li skont il-kuntratt ta' diviżjoni li eżebew huma stess Mikelang Spiteri kien diga' mejjet dakinhar li saret id-diviżjoni tgħid li saru jafu meta ngibditilhom l-attenzjoni mill-konvenut f'dawn il-proċeduri.

²² *Screenshot* a fol 84.

²³ *Fil-verita'*, id-dokument eżebit huwa *aerial image* potenzjalment mehud mis-sit tal-Awtorita' tal-Ippjanar u xejn aktar - *aerial image* a fol 85.

²⁴ *Traskrizzjoni* a fol 367 sa 370.

Catherine sive Katarina sive Lily Camilleri, oħt l-attur, xehdet permezz ta' affidavit.²⁵

Tiddikjara li fil-familja jiltaqgħu tmient' aħwa u hija t-tielet waħda mil-kbar.

Tgħid li fost ħutu misserha kien l-uniku wieħed li żżewweġ u kellu t-tfal. Iżżid li peress huma kienu familja kbira f' dar limitata hija marret tgħix maz-zija ta' misserha Paola Spiteri f' dar fejn Paola kienet tgħix ma' ħutha Fortunata, Victoria, u Dun Guzepp.

Tgħid li r-raba' in mertu hija kienet tmur fih meta kienet tibgħata zita bil-kafe' għal Dun Guzepp li kien jinzel jaħdem ir-raba' kmieni filgħodu.

Tgħid li fir-raba' in mertu kien hemm is-siġar tal-frott u lewz. Tgħid li l-aċċess għar-raba' in mertu kien minn sqaq imbagħad minn go tagħhom stess.

Tgħid li Dun Guzepp kien jieħu ħsieb ir-raba' qabel Carmelo Bonello – in-neputi tiegħu – u baqa' jagħmel hekk sakemm għalaq 73 sena b' dan li miet ta' 75 sena.

Tiddikjara li qatt ma' kien hemm dubbju li r-raba' ma' kienx tagħhom. Iżżid li familja qatt ma' kellhom inkwiet dwaru u kienu jkunu go fih ta' sikwit.

Tgħid li ta' 20 sena hija emgirat lejn il-Kanada u tilfet il-kuntatt ma' Għawdex. Iżid li taf iżda li wara li miet Dun Guzepp zijitha baġtet lin-neputi tagħha Carmelo Bonello jkompli jieħu ħsieb ir-raba', kif diġa' spjegat.

In kontro-eżami,²⁶ xehdet li r-raba' in mertu jinsab fi Triq Marsalforn fuq il-lemin inti u niżel mat-triq. Iżżid li kien hemm sqaq li mit-triq kont minnu tasal għar-raba'. Tgħid li taħseb li r-raba' kien fuq il-lemin tal-isqaq.

²⁵ Affidavit a fol 86.

²⁶ Traskrizzjoni a fol 360 sa 364.

Tgħid li hekk hija kienet tasal go għalqa kbira mingħajr ebda ħajt fiha. Tgħid li l-istess kienet kollha siġar tal-frott. Tgħid li taħseb li r-raba' kien mifrud mill-isqaq b'xi tip ta' ħajt.

Tgħid li r-raba' fil-ġnub tiegħu ma' kellu ebda ħitan. Iżżid tgħid li lejn it-tarf kien hemm ħajt. Tgħid li dan kien jifred dan ir-raba' minn raba' ta' haddiehor.

In re-eżami,²⁷ xehdet li ma' tafx kemm il-biċċa raba' kellhom fl-inħawi. Iżżid li tiftakar li kienu jmorru jaqtgħu l-frott u z-ziju jonsob.

Teddy Galea, konoxxent ta' l-attur, xehed permezz ta' affidavit.²⁸

Jiddikjara li lill-attur ilu jafu tletin sena stante li jgħixu fl-istess raħal.

Jgħid li huwa ilu jgħix fi Triq Marsalforn, ix-Xagħra, 'il fuq minn 60 sena peress li trabba hemm u meta żżewweġ bena u baqa' hemm.

Jgħid li r-raba' li kien ikun fih Carmelo Bonello kien dak li l-aktar trid tgħaddi minn fuq raba' sabiex tasal għalih mill-isqaq. Izid li bejn il-porzjon tar-raba' li tmiss mal-isqaq u dik li fiha kien hemm is-siġar tal-frott kien hemm ħajt tas-sejjiiegħ b'fetha fih. Jgħid li tali raba' kien kollu f'idejn u jinħadem minn Carmelo.

Jgħid li meta kien żgħir kien jonsob fit-tali raba' u kienu jgħaddu minn fejn is-siġar ta' Carmelo u mil-fetha li semma.

Jiddikjara li issa ilu ma' jidhol f'dan ir-raba' għaliex hemm mhux tagħhom. Izid iżda li mid-dar tiegħu jista jara li l-ħajt tas-sejjiiegħ għadu hemm iżda l-passaġġ li kien inħoloq maż-żmien m'għadux jidher minħabba żgombriu u ħaxix.

In kontro-eżami,²⁹ xehed li d-dar fejn jgħix hu hija waħda minn tlieta fl-isqaq u qiegħda fin-nofs bejn it-tnejn l-oħra li huma ta' ħutu Vicky u Guzeppi.

²⁷ Traskrizzjoni a fol 364 sa 366.

²⁸ Affidavit a fol 87.

²⁹ Traskrizzjoni a fol 371 sa 384.

Jaqbel li t-tlett biċċiet raba' fejn bena hu u bnew hutu kien tagħhomlhom missierhom, Emanuel Galea.

Jaqbel li lill'hemm u l-ġewwa mid-djar tiegħu u ta' hutu hemm passagg' wiesa xi seba' piedi. Jgħid li tali passagg' huwa proprjeta' tagħhom.

Jgħid li missieru xtara l-art li qasmilhom f'diversi stadji b'xi ħames kuntratti. Mistoqsi jekk qabel ma' missieru pporzjona l-intier tal-art li akkwista sabiex qasam lilhom kienx hemm hitan jifirdu tali art fl-intier tagħha minn ma' proprjeta' ta' terzi jgħid li ma' jidhirlux li mall-ġnub kien hemm hitan. Jgħid li l-hitani li kien hemm kienu 'il quddiem, mas-saq. Jgħid li kien hemm xi hitan oħra ġol-art ukoll.

Mistoqsi jekk meta bnew hu u hutu nfurmawx lil xi hadd jgħid li jaf li l-ewwel ma' bena kien ħuh Guzeppi u dan meta hu - ix-xhud - kellu xi 18-il sena. Jgħid li ma' jafx dakinhar x'sar sabiex giet stabbilita' l-linja divizorja bejn tagħhom u ta' haddiehor lejn il-Punent tagħhom.

Jgħid li r-raba' li kien jaħdem Carmelo Bonello kien porzjon imiss mal-isqaq u ieħor 'il ġewwa minnu li kont tidhol għalih mill-ewwel għalqa imbagħad minn fetħa f'ħajt.

Mistoqsi jekk il-ħajt li jsemmi kienx parallel għal dak li kien jifred l-ewwel għalqa mill-isqaq jew jaqsam tali għalqa jgħid li l-ħajt għadu jidher.

Jgħid li fejn fl-affidavit qal li tali raba' kien imiss ma' ta' ħuh Guzeppi Galea rid ifisser li ma' fejn imiss huwa llum ta' ħuh Guzeppi iżda dakinhar kien għadu mhux tiegħu. Jgħid li jaħseb li qabel ma' ir-raba' tagħhom ġie għand missieru kien għand xi hadd kunjomhu Farrugia.

In re-eżami,³⁰ xehed li s-siġar li semma jaħseb li għadhom hemm sallum. Izid li huwa ilu ma' jidhol l'hemm.

Mark Cini, in rappresentanza tal-Awtorita' tal-Ippjanar, xehed³¹ li delinjazzjoni ossia perimetru tal-art li fuqha applika għall-izvilupp il-

³⁰ Traskrizzjoni a fol 384 u 385.

³¹ Traskrizzjoni tat-testimonjanza mogħtija nhar it-2 ta' Marzu, 2021 mhux paginata.

konvenut Julian Sultana tirrizulta mis-*site plans* li jkun ehmeż mal-istess applikazzjonijiet magħmulha minnu.

Jgħid li fost id-dokumenti eżebitu minnu min-nota tiegħu tat-12 ta' Jannar, 2021 hemm is-*site plans* li jindikaw il-lok u l-permitru tal-art u l-pjanti approvati li juru l-iżvilupp propost u approvat.

Riferut għall-pjanta a fol 94, jaqbel li fuq il-lemin tal-istess hemm demarkat "*eight (8) courses boundary wall*". Jgħid li tali ħajt huwa ndikat bħala *solid*. Jgħid li minn tali pjanta ma' jistax jidentifika l-istess ħajt kemm hu wisgħa pero' jista jgħid li tali ħajt huwa *solid* u mhux ħajt li jissejjaħ ta' diviżjoni fejn nofsu jkun mibni go sit u n-nofs l-ieħor go sit ta' terzi. Izid li l-indikazzjoni skont il-pjanta a fol 94 hija li l-ħajt ser jinbena kollu gos-sit tal-applikant.

Mistoqsi jistax, b'referenza għas-*site plans* l-oħra li eżebixxa, jgħid jekk l-konfigurazzjoni tas-sit tal-applikant baqax l-istess minn pjanta għall-oħra jgħid li ma' jistax jgħid b'certezza mit-tali dokumenti. Izid izda li mir-riċerka li għamel fuq is-sistema elettronika tagħhom l-applikazzjonijiet li eżebixxa lkoll jaqgħu fuq l-istess sit. Izid li jekk is-sit hux muri l-istess f'kull applikazzjoni ma' jistax jgħid.

Jobbliga ruhu li f'seduta ulterjuri jagħmel analiżi kumparattiva ta' kif gie ndikat is-sit sugġett għall-varji applikazzjonijiet magħmulha mill-konvenut Julian Sultana fid-diversi applikazzjonijiet magħmulha minnu.³²

Xehed ulterjorment,³³ li wara l-aħhar testimonjanza tiegħu huwa għamel l-eżercizzju rikjest minnu b'dan li hejja xi pjanti.

Jgħid li huwa hejja sitt pjanti, waħda għal kull applikazzjoni li saret mill-konvenut Julian Sultana. Jispjega li s-sit proprju huwa ndikat bil-linji tratteggati blu mentri l-arja superfiċjali ossia l-konfini ta' kull applikazzjoni huma mmarkati bil-linji vjola.

Jeżebixxi l-pjanti mhejjija minnu b'nota tiegħu tal-5 ta' Mejju, 2021.³⁴ Jispjega l-pjanti li hejja.

³² Ref.: verbal tal-udjenza tat-2 ta' Marzu, 2021 a fol 152.

³³ Traskrizzjoni a fol 155 sa 159.

³⁴ Nota a fol 163, pjanti a fol 164 u 165 inkluz in verso pagina.

Jgħid li fl-applikazzjoni tal-1993 kien hemm l-akbar arja superficjali qatt inkluża mill-konvenut Julian Sultana. Izid li l-applikazzjonijiet kollha li segwew dik tal-1993 juru arja iżgħar.

Jgħid li dak li jidher komuni huwa l-konfini tat-Tramuntana bid-differenzi fuq is-sit indikat minn pjanta għall-oħra huma relattivi għal-hajt ta' mat-triq u t-tul tal-faċċata.

Jgħid li huwa ma' jidholx f'kwistjonijiet dwar titolu ta' proprjeta'.

Jiċċara li dak li huwa mmarka bil-linji vjola jirrizulta minn kull applikazzjoni.

In kontro-eżami,³⁵ xehed li *s-site plans* meħmuża ma' kull applikazzjoni li saret mill-konvenut diġa' jinsabu in atti.

Maurizio Sultana, xehed permezz ta' affidavit.³⁶

Jiddikjara li huwa għandu 78 sena – halef l-affidavit fl-2021 – u twieled, trabba, baqa u għadu jgħix ix-Xagħra, Għawdex.

Jgħid li r-raba' li hemm fl-inħawi ta' Triq Marsalforn, ix-Xagħra, li jinsab fi sqaq li jiżbokka fl-istess triq ftit metri 'il fuq mill-isqaq jafu għax oħtu Tereza armla ta' Emanuel Galea toqod fl-istess sqaq.

Jgħid li meta kien għadu żagħżuġ missieru, Gianni Sultana, kellu mohriet li kienu jużaw sabiex jaħartu kemm raba' tagħhom kif ukoll ta' xi nies li kienu jqabduhom jaħartulhom.

Jiddikjara li Emanuel Galea kellu van li kienu jgħabbu l-mohriet fuqu biex imorru fuq il-lant tax-xogħol.

Jgħid li fost in-nies li ġieli qabduhom jaħartulhom kien hemm il-familja magħrufa bħala "Ta' Gamri". Izid li din il-familja kienet tinkludi lil ċertu Dun Guzepp u oħtu Paola.

³⁵ Traskrizzjoni a fol 160.

³⁶ Affidavit a fol 170 u 171.

Jgħid li hu u Emanuel Galea kemm'il darba hartu r-raba' ta' Dun Guzepp u Paola "Ta' Gamri". Jgħid li dawn kellhom diversi biċċiet raba' inkluz raba' qrib id-dar ta' oħtu aċċessibbli mill-isqaq fejn toqod oħtu.

Jgħid li dan ir-raba' partikolari "Ta' Gamri" jinsab fis-sqaq eżatt faċċata tad-dar ta' oħtu, imiss ma' art li fuqha illum hemm mibnija d-dar tat-tifel ta' oħtu.

Jgħid li meta kien jaħrat dan ir-raba' hu kien jidhol mill-isqaq li tidhol minnu oħtu. Izid li kien jaħrat habel wiehed. Jgħid li ma' jafx jekk kienx hemm xi ħajt jaqsam ir-raba' min-nofs it-tul tiegħu.

Jgħid li jiftakar li dan ir-raba' għandu forma rettangolari, b'linja dritta fuq in-naħa tal-lemin int u diehel, fejn imiss ma' l-art li fuqha llum hemm id-dar ta' Joseph Galea, in-neputi tiegħu, u oħra fuq ix-xellug, biswit ħajt tas-sejjeġh li kien jifred l-istess raba' minn raba' ieħor ta' terzi, li jiġi aktar lejn Triq Marsalforn.

Jgħid li safejn jiftakar hu l-ħajt tax-xellug ma' kellu ebda fetha fih li minnha stajt tgħaddi għar-raba' li hemm fuq ix-xellug.

Jgħid li fir-raba' lejn il-Punent kien hemm is-siġar. Izid li fir-raba' "Ta' Gamri" ma' kienx hemm siġar, għajr xi uħud matul u maġenb il-ħajt li kien jifirdu mir-raba' aktar lejn il-Punent.

Mistoqsi dwar id-dar bil-parapett fi Triq it-Tigrija, ix-Xagħra, li fiha kienet toqod il-familja "Ta' Gamri" fosthom Dun Guzepp u oħtu Paola jgħid li wara din id-dar kienet f'idejn Carmelo Bonello u mbaġhad għaddiet f'idejn oħtu Gertrude. Izid li llum id-dar tinsab f'idejn Victor Sultana.

In kontro-eżami, xehed³⁷ li lill-partijiet kontedenti jafhom għaliex huma mix-Xagħra. Jgħid li lill-konvenut ilu jafu u l-familji tagħhom huma mħalltin ma' xulxin tramite t-tifel tiegħu - tax-xhud.

Jgħid li Tereza Galea hija oħtu u toqod faċċata tal-għalqa in mertu.

Jgħid li huwa m'għandu la bini u anqas raba' f'dawk l-inħawi.

³⁷ Traskrizzjoni tax-xhieda mogħtija fil-11 ta' Novembru, 2023 - mhux paginata.

Jgħid li l-mohriet ta' missieru kienu jhalluh għand ir-raġel ta' oħtu Tereza, Emanuel Galea, għaliex huma ma' kellhomx biex iġorruh. Izid li huwa kien jaħrat kemm raba' tagħhom kif ukoll tan-nies.

Jgħid li Paola Spiteri kienet titlob lill Emanuel Galea jaħartilha u hu - ix-xhud - kien imur ma' Emanuel jaħartulha.

Jgħid li waqt li kienu jkunu jaħartu ma' kien ikun hemm hadd jgħidilhom fejn jaħartu. Izid li Paola kienet titkellem ma' Emanuel dwar fejn kellhom jaħartu.

Jgħid li hu ħarat għand Paola darbtejn jew tlieta f' temp ta' sentejn.

Jaqbil li fl-affidavit speċifika li huwa kien jaħrat habel wiehed. Izid li għalih kien jidhol mill-isqaq fejn hemm fetha f' ħajt.

Jgħid li huwa jaf li Paola kellha raba' iehor apparti l-ħabel li kien jaħrat hu. Mistoqsi jekk tali raba' ulterjuri kienx viċin l-ħabel li kien jaħrat jgħid li le. Izid li hemm dak il-ħabel wiehed biss kellha.

Mistoqsi jaqbilx li Paola kellha raba' iehor hemm izda kien blat u allura ma' kienx jinħarat jgħid li hekk ma' jafx.

Jgħid li bhala siġar Paola kellha biss xi whud mal-ħajt tal-Majjistral.

Jinsisti li lilu ma' jidhirlux li fil-ħajt tax-Xellug kien hemm xi fetha jew selha.

Jgħid li jiftakar sew li fil-ħajt tas-sejjeġh ta' ġewwa ma' kien hemm ebda fethiet għaliex meta kien ikun għaddej ma' tulu bil-mohriet kien joqod attent li ma' taqax xi ġebbla u jaqbadha bih.

In re-eżami,³⁸ xehed li z-zijiet tiegħu Frangisk Sultana u Roza Spiteri - konjuġi - kellhom mandra tmiss mar-raba' li hu kien jaħrat għal Paola. Izid li zijuh iehor, Mikieli, kellu l-ewwel art fejn hemm l-isqaq.

³⁸ Traskrizzjoni tax-xhieda mogħtija fil-11 ta' Novembru, 2023 - mhux paginata.

Jgħid li l-qasma bejn l-art ta' zijuh Frangisk u dik miżmuma minn Paola kienet permezz ta' ħajt tas-sejjeġh.

Jgħid li r-raba' li kien jahrat għal Paola huma kienu jirreferu bhala "Ta' Gamri" iżda eżatt ta' minn hu ma' jafx.

Julian Sultana, konvenut, xehed permezz ta' affidavit.³⁹

Jiddikjara li darba, ċertu Spiteri magħruf "Ta' Pulitu" sabu l-pjazza tax-Xagħra u qallu b'biċċa raba' viċin tiegħu li skontu kienet tgħodd għalih. Jgħid li x'hin Spiteri ddeskrivilu r-raba' irrealizza li din kienet diġa' tiegħu. Iżid li dak il-hin stess għadda l-attur Victor Sultana li qallu li tali raba' jbiegħilu. Jgħid li hawn huwa qal lill-attur li tali raba' kienet diġa' tiegħu skont il-qisien tal-kuntratti li xtara bihom.

Jgħid li minn hemm huwa għamel ir-riċerki u sab li n-Nutar Josianne Mifsud li ħadet hsieb id-denunzji ta' familjari ta' l-attur kienet inkludiet tali art fl-istess denunzji. Jgħid li l-attur kien qiegħed jistrieħ fuq l-istess denunzji sabiex jgħid li hemm kien tiegħu. Jgħid li huwa tkellem man-Nutar Mifsud li qaltlu li fuq id-denunzji kulhadd jikteb li jrid.

Jgħid li huwa ssuġġerixxa lin-Nutar Mifsud tirranġa laqgħa mal-attur sabiex ilkoll jaraw it-titoli tagħhom u jsolvu l-kwistjoni bil-kelma it-tajba. Jgħid li l-attur rrifjuta li jsir tali nkontru u qal lin-nutar illi li kieku hemm kien tassew tiegħu - tax-xhud, il-konvenut - kieku ilu li bnief.

Jgħid li huwa dak iz-żmien kien għadu ma' żviluppax l-art tiegħu san-naħa ta' wara ossia sal-ħajt tal-Lvant li jifred l-art tiegħu minn dik tal-attur.

Jiddikjara li minn dakinhar 'il quddiem kompli jirriċerka dwar l-attur biex jara minn fejn kienet geġja l-allegazzjoni tiegħu dwar din l-art.

Jgħid li huwa akkwista l-proprjeta' ossia art tiegħu bis-saħħa ta' zewġ kuntratti; wieħed tat-12 ta' Diċembru, 1987 in atti Nutar Michael Refalo

³⁹ Affidavit a fol 179 sa 185.

u iehor tat-22 ta' Dicembru, 1992 in atti Nutar Ino Mario Grech. Jeżebixxi kopja tat-tali żewġ atti.⁴⁰

Jispjega x'akkwista bis-saħħa taż-żewġ kuntratti tal-akkwist tiegħu. Jgħid li fuq tali kuntratti saret ir-riċerka u giet stabbilita l-provenjenza.

Jgħid li meta akkwista l-artijiet tiegħu l-ħajt ta' fuq ossia tal-Lvant bejn l-art akkwistata minnu u l-art li l-attur jippretendi li hija tiegħu kien diġa' eżistenti. Jgħid li dan jidher fil-fatt fir-ritratt meħud mill-ajru fl-1957. Jeżebixxi kopja tat-tali ritratt fuq liema jimmarka b'ċirku aħdar l-inhawi tal-artijiet in kwistjoni u bl-ittri "A" u "B" it-truf tal-ħajt tas-sejjeġħ.⁴¹

Jgħid li huwa kien xtara mat-triq sat-tali ħajt.

Jiddikjara li mir-riċerki magħmulha minnu rriżulta li l-attur m'għandu ebda titolu fuq l-art li huwa jippretendi li hija tiegħu u li tigi aktar lejn il-Lvant mill-art tiegħu - tax-xhud, il-konvenut.

Jgħid li meta saret il-qasma bejn l-antenati tal-attur bl-att ta' diviżjoni tad-29 ta' April, 1950 in atti Nutar Francesco Gauci, l-art in kwistjoni ma' giet assenjata lil Michelangelo sive Mikelang Spiteri - kif allega l-attur - għaliex dakinhar tal-kuntratt ta' diviżjoni Mikelang kien diġa' miet.

Jgħid li nfatti tali kuntratt tal-1950 jaqra: *"il-prelodat Sacerdot Giuseppe (Spiteri) jidher fuq dan l-att tant ghan-nom tiegħu stess... kif ukoll ghan-nom u bhala mandatarju speċjali tan-neputijiet tiegħu Giovanni, bidwi, Lucia mart Arturo Sarazin u Vittoria mart Remy Casanove, aħwa Spiteri, ulied il-mejjet Mikelang"*.

Jgħid li peress li l-kopja tat-tali kuntratt ta' diviżjoni kif eżebita mill-attur mhijiex ċara, qieghed jeżebixxi kopja oħra tagħha hu.⁴²

Jgħid li fl-istess kuntratt ta' diviżjoni, meta l-partijiet ġew sabiex jassenjaw lill xulxin dak li kien ġie diviż, ġie ddikjarat: *"fit-tieni lok, il-komparenti kollha barra l-istess Don Giuseppe Spiteri bhala prokuratur tal-imsemmijin eredi ta' Mikelang Spiteri, jassenjaw lill-istess Don Giuseppe Spiteri*

⁴⁰ Kopja awtentikata tal-atti ta' kompravendita' a fol 186 u 187, inkluz in verso pagina, u a fol 188 sa 190, inkluz in verso pagina, rispettivament.

⁴¹ Ritratt mill-ajru a fol 191.

⁴² Kopja awtentikata minn-Nutar tal-Gvern a fol 193 sa 224.

ghan-nom tal-istess eredi ta' Mikelang Spiteri, li jaccetta bhala parti u porzjon tagħhom mill-imsemmijin beni r-Raba' Porzjoni".

Jghid li l-fatt li Mikelang kien dakinhar diga' mejjet gie addirittura dikjarat fil-prokura annessa ma' l-istess kuntratt ta' diviżjoni.

Jghid li huwa għalhekk ċar li fuq il-kuntratt ta' diviżjoni Mikelang ma' kienx parti iżda kienu partijiet floku uliedu.

Jghid li fl-affidavit tiegħu l-attur jghid li Mikelang ta din ir-raba' lill-oħtu Paola Spiteri. Jghid li dan m'għandux mis-sewwa għaliex Mikelang qatt ma' kien proprjetarju ta' din l-art.

Jghid li huwa għamel ir-riċerki fuq it-tlett t'ulied eredi ta' Mikelang u sab li dawn qatt ma' trasferew ebda proprjeta' lil terzi. Jeżebixxi kopja tar-riċerki fuq it-tlett t'itfal ta' Mikelang.⁴³

Jghid li għalhekk l-art li fuqha l-attur għamel din il-kawa mhijiex tiegħu iżda hija tat-tlett t'ulied ta' Mikelang li fuqhom giet assenjata l-istess bhala eredi ta' missierhom fl-1950.

Jeżebixxi *survey sheets* fuq liema jimmarka it-tlett biċċiet art akkwistati minnu. Jispjega li l-istess juri *gridlines* kwadrati li jistgħu jiżvijaw. Jghid li dwar dan jixhed f'aktar dettal fl-awla.⁴⁴

Jispjega li l-attur jghid li xi darba kien hemm fetha f'hajt li mill-art li dwarha hu - ix-xhud, il-konvenut - m'għandu ebda pretensjonijiet u li l-attur jghid li hi tiegħu iżda kienet giet assenjata lill-eredi ta' Mikelang fl-1950 kienet tippermetti aċċess għall-artijiet akkwistati minnu - mix-xhud, il-konvenut. Jghid li mis-*survey sheets* eżebiti minnu jirriżulta li tali fetha ma' kienitx hemm fl-1957 iżda kien hemm fetha oħra li ma tirrigwardax l-artijiet tiegħu - tax-xhud.

Jghid li mill-istess *survey sheets* jirriżulta li l-art tal-eredi ta' Mikelang m'hijiex mirfuda b'hajt tas-sejjiġh.

⁴³ Riċerki fuq Vittoria Casaneve a fol 225 sa 235. Riċerki fuq Lucia Sarazin a fol 236 sa 246. Riċerki fuq Giovanni Spiteri a fol 247 sa 257.

⁴⁴ *Survey sheets* a fol 258 u 259.

Jgħid li l-art aktar lejn il-Lvant minn dik tal-eredi ta' Mikelang huwa mmarkaha bil-kannella fuq *is-survey sheets*.⁴⁵ Jgħid li l-linja divizorja bejn dawn l-artijiet mhijiex immarkata bi preċiżjoni. Jgħid li l-art immarkata kannella kienet inxtrat minn Emanuel Galea bis-saħħa ta' tlett kuntratti. Jeżebixxi kopja tar-riċerki u tal-kuntratti.⁴⁶ Jgħid li tali artijiet kienu lkoll jiffurmaw parti mid-diviżjoni tad-29 ta' April, 1950 u fid-deskrizzjoni tagħhom imkien ma' jissema li kien hemm xi passagġ fuq in-naħa tal-Lvant. Izid li fuq il-pjanti annessi mal-kuntartti li jinvolvu li Emanuel Galea il-linja tan-naħa tal-Punent tal-art m'hijiex dritta iżda tirrizulta liwja li mhijiex l-istess bhal ma' illum huwa mibni l-ħajt divizorju. Jgħid li dan juri li Joseph, iben Emanuel Galea, okkupa art li ma' kienitx ta' missieru iżda ttiehdet minn dik li l-attur jgħid li hija tiegħu iżda fil-verita' hija tal-eredi ta' Mikelang.

Jgħid li t-trasferimenti magħmulha minn Emanuel Galea versu uliedu juru li Galea caqlaq l-art tiegħu lejn il-Punent sabiex ikkapparra parti mill-art li tappartjeni lill-eredi ta' Mikelang - dik pretiża mill-attur bħala tiegħu.

Jiddikjara li għalhekk, anke jekk għall-grazzja tal-argument l-art li giet assenjata lill-eredi ta' Mikelang, it-tlett uliedu, fl-1950 giet trasferita minn Mikelang lil oħtu Paola sabex imbagħad din l-istess art għaddiet għand l-attur: il-kejl tat-tali art ma' naqasx b'xi intervent tiegħu - tax-xhud, il-konvenut - iżda semmai naqas riżultat ta' dak li għamel Emanuel Galea.

Jgħid li dwar il-fetha allegata mill-attur bħala prova li l-art in mertu kienet dejjem konnessa ma' tiegħu u allura kienet ċertament tiegħu, dakinhar tal-aċċess miżmum fil-proċeduri tal-mandat ta' inibizzjoni l-attur ma' kellux ideja fejn suppost kienet it-tali fetha u beda jagħmel ħafna suppożizzjonijiet. Jgħid li fil-verita', bejn tali artijiet qatt ma' kien hemm ebda fetha, selha, bieb jew xi haġa oħra.

Jgħid li hu ilu jgħix fi Triq Marsalforn, ix-Xagħra, mindu żżewweġ fil-5 ta' Settembru, 1987. Jgħid li d-dar tiegħu tgħati direttament għal fuq l-artijiet in kwistjoni. Jgħid li apparti dan u għandu fabbrica tal-madum li għandha aċċess kemm minn Triq Marsalforn kif ukoll min-naħa ta' wara minn fuq triq fir-raba' li tmiss mal-Punent tal-art li huwa xtara fl-1987. Izid li oltre dan huwa kien midħla tal-inħawi minn qabel iżżewweġ

⁴⁵ Ref.: *survey sheet* a fol 259.

⁴⁶ Riċerki u kuntratti lkoll a fol 264 sa 320. Ricerka eżebita għal darb' oħra a fol 328 sa 359.

kemm għax kien qed jibni daru hemm kif ukoll għaliex kien ikun jaħdem fil-fabbrika tiegħu kwazi kuljum.

Jeżebixxi kopja tal-kuntratt ta' akkwist tat-28 ta' Ġunju, 1986 in atti Nutar Michael Refalo li bih huwa xtara l-art ta' taħt id-dar tiegħu.⁴⁷

Jgħid li għalhekk huwa ilu jaf l-artijiet in kwistjoni għal żmien twil u jaf preċizament f'idejn minn kienu. Izid li b'dan jista jikkonferma li l-artijiet 'il barra mill-ħajt tas-sejjeġh qatt ma' kienu fil-pussess tal-attur jew l-antenati tiegħu izda kienu dejjem fil-pussess tal-familja Xiberras mingħand minn xtara hu.

Jgħid li meta xtara hu ħa l-pussess tat-tali artijiet hu u qatt ma' gie ddisturbat f'tali pussess għajr mill-attur fil-bidu tas-sena 2020.

Jeżebixxi kopja taċ-ċertifikat tal-mewt ta' Mikelang Spiteri li miet fl-20 ta' Mejju, 1942. Jgħid li dan irnexxilu jgħbru minn Franza peress li l-Algerija, fejn miet, dak iż-żmien kienet kolonja Franciża.⁴⁸

In kontro-eżami,⁴⁹ xehed li huwa qatt ma' avvicina lill-attur sabiex bi prokuri li l-attur kellha għaz-zijiet tiegħu ibieghlu l-art in mertu. Izid li l-ewwel ma' mar fuqu kien Michael Spiteri li qallu li hemm għalqa tghodd għalih u hemm induna li kien hemm xi kwistjoni.

Jgħid li sa dak iż-żmien u kien jaħseb li l-attur kellu biċċa raba' wara l-ħajt tas-sejjeġh izda issa jaf li fil-fatt m'għandu xejn.

Mistoqsi jekk jafx l-istrixxa art li l-attur jgħid li hi tiegħu, mhux biss dik mertu tal-kawża, bħala kollha tal-attur u qablu tal-antenati tiegħu – tal-attur – jgħid li mill-ħajt tas-sejjeġh l'hemm, mhux il-faxxa in mertu. Izid li huwa ma' benieq il-faxxa qabel is-sena 2000 għax dak iż-żmien l-Awtorita' tal-Ippjanar kienet tagħti biss 25 metru 'l ġewwa, kif fil-fatt bena hu.

Jerga jgħid li qabel kein jaħseb li mill-ħajt tas-sejjeġh lill'hemm kien ta' l-attur izda wara li l-attur għamillu l-mandat ta' inibizzjoni u hu għamel ir-riċerka skopra li fil-fatt hemm kien tal-eredi ta' Mikelang Spiteri.

⁴⁷ Kopja awtentikata ta-kuntratt ta' kompravendita' a fol 321 sa 325. Perms stal-bini tad-dar tal-kovennut a fol 326.

⁴⁸ Certifikat a fol 327.

⁴⁹ Traskrizzjoni a fol 480 sa 502.

Jgħid li meta l-attur qallu li jbiegħlu kien qed jirreferi għall-istrixxa in mertu mhux għar-raba' kollu li kien miżmum minnu – mill-attur. Izid li l-attur kien qieghed jippretendi li l-istrixxa kienet tiegħu.

Mistoqsi jekk bl-aħħar applikazzjoni għall-permess ta' żvilupp li għamel mal-Awtorita' tal-Ippjanar fl-2018 huwa bidilx il-konfini tal-art li jqies bħala tiegħu jgħid li huwa dejjem applika skont il-qisien li tagħti l-Awtorita' bil-*policies* tagħha. Izid li dejjem gwidah il-perit skont il-*policies* applikabbli.

Muri l-pjanta mehmuza ma' applikazzjoni tiegħu in atti a fol 94 jgħid li hemm ma' jidhrux il-konfini tal-proprjeta' tiegħu iżda l-konfini ta' dak li kien propona li jibni.

Mistoqsi jispjega x'juru l-linji doppji fuq l-istess pjanta jgħid li juru ħajt.

Mistoqsi jekk f'tali ħajt hemmx aperturi jgħid li le. Jgħid li minn tali ħajt sa dak tas-sejjeġh baqalu hames metri oħra.

Jgħid li s-sinjali fuq il-pjanta juru ħajt singlu skont il-konfini tal-bini li tagħtu l-Awtorita' tal-Ippjanar dakinhar. Jgħid li malli l-Awtorita' bidlet il-*policy* huwa reggħa applika. Jgħid li saħansitra avza lill-attur li kien ser jibni għax dejjem ħaseb li n-naħa l-oħra kien ta' l-attur.

Mistoqsi jekk il-pjanta a fol 98 turix *overlap* fil-bini propost u l-art in kwistjoni jgħid li ma' jafx. Izid li l-pjanta saret mill-perit.

Rigward il-pjanta a fol 102, annessa mall-applikazzjoni tal-2013, jgħid li dik kienet applikazzjoni għall-bini tad-dar ta' bintu.

Jgħid li l-pjanta a fol 110 hija wkoll tal-2013 b'dan li warajha kien hemm oħra. Jgħid li f'din ukoll ma' jidhrux il-konfini tal-proprjeta' tiegħu iżda biss dawk tal-bini propost. Mistoqsi jindika l-ħitan tal-kantun u dawk tas-sejjeġh jgħid li fi pjanta bhal dik dawk ma' tarahomx.

Mistoqsi jekk f'din il-pjanta ulterjuri mmarkax l-art in mertu bħala tiegħu jgħid li dik pjanta li tikkoncerna biss lill-Awtorita' tal-Ippjanar. Izid li huwa ma' jafx il-perit tiegħu x'immarka għall-ħtigijiet tal-applikazzjoni mal-Awtorita'.

Jgħid li dwar l-art proprjeta' tiegħu u l-konfini tal-istess wiehed għandu jimxi mal-kuntratti. Izid li tali konfini ma' jgħux indikati fl-applikazzjonijiet magħmulha mal-Awtorita' tal-Ippjanar.

Jaqbel li l-ħajt tal-kantun għandu d-dniefel fuq in-naħa tiegħu. Jgħid li dan bilfors kellu jsir hekk għax in-naħa l-oħra għoli aktar minnu u jimbotta fuqu. Jaqbel li fl-istess ħajt m'hemm ebda aperturi. Jgħid li dan stante li tali ħajt qiegħed go l-art.

Jaqbel li bejn il-ħajt u dak tas-sejjeġh hemm dizlivell. Jgħid li tali dizlivell tqatta minnu sabiex bena kantina. Jaqbel għalhekk li d-dizlivell inħoloq meta huwa qatta l-kantina fejn għandu maħżen.

Mistoqsi jekk fil-ħajt tas-sejjeġh li kien u għadu hemm hemmx fetha jaqbel li l-ħajt tas-sejjeġh għadu hemm iżda mhux li hemm fetha.

Mistoqsi jekk is-siġar li hemm kienux minn dejjem hemm jgħid li huwa qatt ma' mess siġar għajr fejn ħammel. Izid li s-siġar ta' wara ma' messhomx.

Jaqbel li l-art in mertu ma' beniex fiha għax ma' kienitx f'żona ta' żvilupp. Mistoqsi jaqbilx li anqas qatt ma' ħadem fiha jgħid li iva iżda kien żamm fiha xi ġebel li kien baqalu u li għadu hemm. Izid li huwa dejjem bil-ħsieb li hemm jagħmel ftit ħamrija.

Jgħid li dwar l-eredi ta' Mikelang Spiteri huwa ra l-kuntratti. Mistoqsi rax denunzji tal-awturi tagħhom jgħid li le.

Jgħid li meta huwa kellem lill-eredi ta' Mikelang dawn qalulu li hemmhekk huwa tagħhom. Izid li ommhom kienet tgħidilhom li kienu wirtu biċċa art f'Malta iżda ma' kienux jafu fejn hi. Jgħid li ma' jafx jekk tali eredi ta' Mikelang għamlux riċerki iżda hu għamilhom.

Mistoqsi għalfejn għamel riċerka fuq Emanuel Galea u jekk għamilx ukoll riċerki dwar il-konfini fuq in-naħat l-oħra tal-proprjeta' tiegħu, ossia fuq il-lemin u x-xellug, jgħid li huwa nkariga *surveyor* li mmarka l-proprjeta' tiegħu kollha. Jgħid li hawn indunaw li Emanuel Galea kien għamel xi kuntratti u bil-bini tad-djar daħal f'ta' Mikelang.

Jgħid li bejn Galea u Mikelang kien hemm biss qsami, mhux hitan.

Jgħid li l-*overlap* ta' Galea f' ta' l-eredi ta' Mikelang huwa ta' xi 100 jew 130. Izid li dan jirrizulta mis-*survey*.

In kontro-eżami ulterjuri,⁵⁰ xehed li ma tul l-art tiegħu hemm ħajt tas-sejjeġħ u ma tul l-art ta' Mikelang Spiteri hemm ħajt ieħor tas-sejjeġħ. Jinsisti li hemm huwa ta' Mikelang mhux tal-attur.

Jaqbel li l-ħajt tas-sejjeġħ tul l-art tal-attur ilu ħafna hemm.

Jgħid li fil-ħajt m'hemm ebda fetha, bieb jew apertura. Izid li l-fatt li l-ħajt huwa kontinwu jiddistingwi bejn għalqa u oħra.

Mistoqsi għalfejn fil-ħajt li bena hu reċentement bil-kantun anqas hemm aperturi għall-art in kontestazzjoni jgħid li għax il-ħajt qiegħed taħt l-art għax hu *basement* bena.

Mistqosi mil-Qorti kif fil-ħajt li raw waqt l-aċċess fl-atti tal-mandat ta' inibizzjoni – liema ħajt jinsab fil-baxx iżda l-bogħod mil-ħamrija – ma' fetaħ ebda aperturi jgħid li għax meta l-Awtorita' tal-Ippjanar tagħtu li jibni 25 metru hu hekk għamel. Izid li dan ma' jfissirx li n-naħa l-oħra mhux tiegħu.

Dwar ir-riċerki li għamel fuq Emanuel Galea u uliedu jgħid li dawk jigu fuq wara. Jaqbel li ħutu u ulied Galea miżżewġin għand xulxin. Jgħid li huh miżżewweġ lil Victoria Galea.

Jaqbel li oltre l-kuntratti li sab hu dwar akkwisti magħmulha minn Galea, ossia dawk tal-1956 u l-1980 hemm ieħor tal-1954. Jgħid li b'tali kuntratt Galea akkwista 1/8 pero l-kuntratt qatt ma' gie nsinwat. Jgħid li kopja tal-istess gabarha mingħand in-Nutar Cefai, Malta. Jgħid li bil-kuntratti kollha, inkluż dak mhux insinwat, Galea kellu 1280m.k. Izid li fl-affidavit semma 1204.53m.k. ossia l-art akkwistata u nsinwata.

Mistqosi dwar id-differenza bejn dak li hu jgħid li Galea ħadu minn ta' Spiteri u l-kejl superficjali tal-art li qed jitlob l-attur jasal għas-somma ta' 62mk bħala arja li ħadu u 140 bħala arja li qiegħed jippretendi. Jgħid

⁵⁰ Traskrizzjoni a fol 507 sa 531.

iżda li l-passaġġ li vvintaw Galea ma' jidher fl-ebda kuntratt u krejawn huma - Galea. Iżid li l-bini ta' Galea mexa b' seba (7) piedi fis-snin 80.

Jgħid li fir-ritratt mill-ajru li ttiehed fl-1950 u li eżebixxa hu l-passaġġ ma' jidhirx. Iżid li dak iż-żmien kien għadu ma' sarx bini.

Mistoqsi jekk fil-kuntratt tal-akkwist tiegħu bhala riħ fuq in-naħa tal-Lvant għandux proprjeta' tal-attur Victor Sultana jgħid li ma' jiftakarx u jrid jiċċekja. Iżid li l-kuntratt mhux hu kitbu.

Liliane Marie-Therese Casenave, xehdet permezz ta' affidavit.⁵¹

Tiddikjara li hija twieldet l-Algeria u tghix Franza. Tgħid li hija l-unika wild u allura l-unika eredi ta' ommha Victoire Carmele Spiteri li twieldet l-Algerija u mietet intestata fl-2019 fi Franza.

Tgħid li ommha kienet bint Michel Ange Marianus Joseph Spiteri u Therese Marie Pauline Refano sive Refalo li lkoll mietu ntestati b' Michel Ange Marianus Joseph Spiteri miet fl-20 ta' Mejju, 1942.

Tgħid li s-suċċessjoni ta' nannuha Michel Ange Marianus Joseph Spiteri ddevolviet skond il-liġi fuq ommha u hutha Lucie Spiteri u Giovanni sive Jean-Joseph Spiteri.

Tgħid li ommha mietet intestata u r-ragel ta' ommha Remy Pierre Casenave miet qabilha ukoll intestat.

Jean-Michel Spiteri, xehed permezz ta' affidavit.⁵²

Jiddikjara li huwa tweiled l-Algerija u jghix Franza.

Jgħid li huwa wiehed minn żewġ t'ulied ta' missieru Jean Joseph Charles Spiteri li tweiled l-Algerija u miet intestat fi Franza fl-1977.

⁵¹ Affidavit a fol 409. Rilaxxat bil-lingwa Ngliza. Traduzzjonijiet tal-partijiet saljenti minn din il-Qorti.

⁵² Affidavit a fol 412. Rilaxxat bil-lingwa Ngliza. Traduzzjonijiet tal-partijiet saljenti minn din il-Qorti.

Jghid li missieru kien iben Michel Ange Marianus Joseph Spiteri u Therese Marie Pauline Refano sive Refalo li t-tnejn mietu ntestati; Michel Ange Marianus Joseph Spiteri fl-20 ta' Mejju, 1942.

Jiddikjara li s-successuri ta' Michel Ange Marianus Joseph Spiteri kienu missieru u hutu Victoire Spiteri u Lucie Spiteri.

Jghid li missieru miet intestat.

Josiane Marcelle Jean, xehdet permezz ta' affidavit.⁵³

Tiddikjara li hija twieldet l-Algerija u tghix Franza.

Tghid li hija wahda minn zewg t'ulied ta' missierha Jean Joseph Charles Spiteri li tweled l-Algerija u miet intestat fi Franza fl-1977.

Tghid li missierha kien iben Michel Ange Marianus Joseph Spiteri u Therese Marie Pauline Refano sive Refalo li t-tnejn mietu ntestati; Michel Ange Marianus Joseph Spiteri fl-20 ta' Mejju, 1942.

Tiddikjara li s-successuri ta' Michel Ange Marianus Joseph Spiteri huma daww skont il-ligi ossia; missierha u hutu Victoire Spiteri u Lucie Spiteri.

Tghid li missierha miet intestat.

C. Ikkunsidrat:

Preliminari:

B'din il-kawza, l-attur ippremetta li huwa proprjetarju ta' porzjon art maghrufa bhala "Tal-Vuljakk" fi Triq Marsalforn, ix-Xaghra, Ghawdex, tal-kejl ta' cirka 758m.k. konfinanti mill-Lvant ma' beni ta' Joseph Galea, min-Nofsinhar ma' sqaq, u mill-Punent ma' beni ta' Julian Sultana - art murija fi pjanta a fol 6 tal-proċess. Ippremetta wkoll li t-titolu tieghu fuq l-istess art jorigina minn kuntratt ta' divizjoni tad-29 ta' April, 1950 in atti

⁵³ Affidavit a fol 414. Rilaxxat bil-lingwa Ngliza. Traduzzjonijiet tal-partijiet saljenti minn din il-Qorti.

Nutar Francesco Cauchi⁵⁴ fejn l-istess art giet deskritta bhala r-raba' porzjon imsejha tat-Triq ta' Marsalforn ta' hdejn Rosa u Pietru, kontrada ta' Marsalforn u ghaddiet ghandu wara li kienet fil-pussess esklussiv u mhux interrot, pacifiku u pubbliku, u kontinwu ta' Paola Spiteri, Gertrude u Carmelo ahwa Bonello u Lucia Saliba nee' Bonello biex finalment giet fil-piena proprjeta' tieghu.

L-attur ippremetta ulterjorment li l-konvenut akkwista artijiet vicin dik tieghu bis-sahha ta' zewg kuntratti, wiehed tat-12 ta' Novembru, 1987 in atti Nutar Michael Refalo⁵⁵ u iehor tat-22 ta' Dicembru, 1992 in atti Nutar Ino Mario Grech b'dan li wara li l-konvenut stess iddelinja l-art tieghu b'hajt tal-kantun, qiegheed issa jippretendi li ghandu xi drittijiet fuq parti mill-art proprjeta' tieghu - attur - li tmiss mal-hajt tal-kantun li bena l-konvenut stess.

Talab ghalhekk [i] dikjarazzjoni li l-bicca art in mertu hija fl-intier taghha proprjeta' esklussiva tieghu, u; [ii] dikjarazzjoni li l-konvenut m'ghandu ebda dritt li jippussessa u jizviluppa l-parti ta' din l-art tieghu - attur - li tmiss ma' tieghu.

Il-konvneut laqa' ghal dan billi ecepixxa li t-talbiet atturi huma nfondati fil-fatt u fid-dritt; li l-art in mertu qatt ma' kienet proprjeta' tal-persuni li minghandhom jghid li akkwista l-attur, u; li l-art in mertu tinsab fil-pussess legittimu u *animo domini* tieghu, konvenut, bl-attur qatt ma' kellu pussess u wisq anqas huwa proprjetarju taghha.

Ikkunsidrat Ulterjorment:

M'hemmx dubbju li l-azzjoni ittentata mill-atturi b'din il-kawza hija dik *rei vindicatoria*.

Dan huwa car mit-talbiet atturi kif ukoll min-noti tal-osservazzjonijiet finali ta' kull parti kontendenti fejn anke l-konvenut jissottometti li l-azzjoni odjerna hija wahda *rei vindicatoria* - ta' rivendika - u ghandha tigi rregolata bil-principji legali applikabbli ghal tali.

⁵⁴ Recte: Gauci - ara l-kopji tal-kuntratti in atti nkluz a fol 62 *et seq.*

⁵⁵ Hawn jirrizulta zball tal-pinna fir-rikors guramentat tal-attur stante li l-kopja tal-kuntratt relattiv giet ezebita mill-attur stess bhala Dok. AF6 mal-istess rikors tieghu u turi d-data bhala t-12 ta' Dicembru, 1987 - ref. kopja a fol 62 *et seq.*

F'azzjoni ta' rivendika jinkombi fuq l-attur li jipproponi l-azzjoni li jipprova b'mod konklussiv li l-proprjeta' immobbli li fuqha qiegħed jippretendi xi dritt hija fil-fatt proprjeta' esklussiva tiegħu, ad esklużjoni tal-konvenut.

Oltre minn hekk, f'din it-tip ta' azzjoni, il-piż tal-prova anqas m'hu bħal f'azzjonijiet civili oħrajn ossia, fuq bilanċ ta' probabilitajiet, iżda l-oneru fuq l-attur huwa assolut. Fil-fatt, jekk il-konvenut jipprova titolu dan huwa ta' ostakolu għall-azzjoni tal-attur iżda, fin-nuqqas tal-konvenut li jipprova titolu ma' tissustieix awtomatikament it-tezi ta' l-attur.

Fuq dan, hemm skorta ta' kitbiet minn varji awturi kif ukoll deċiżjonijiet tal-Qrati nostrani.

L-awturi **Baudry Lacantinerie**, li kitbu fid-dettall fuq ir-rekwiziti tal-*actio rei vindicatoria*, jgħidu, *inter alia*:

Le distinzioni seguenti permettono di classificare le soluzioni consacrate dalla giurisprudenza: (1) l-attore produce un titolo e il convenuto non lo produce; (2) l-attore ed il convenuto producono l'uno e l'altro un titolo, (3) nessuna delle parti in causa reca un titolo.

Nella teoria si afferma volentieri, che il convenuto non deve preoccuparsi della prova, che il solo attore ne ha l'onore.⁵⁶

Fuq il-grad tal-prova li trid tressaq f'dan is-sens il-parti attriċi, l-istess awturi jgħidu:

Occorre ben inteso, che i titoli prodotti dall'attore siano abbastanza chiari e precisi, e il giudice ha piena liberta di eliminare come incomplete, oscuri o dubbi, soprattutto se contengono dichiarazioni ambigue sulla designazione della cosa rivendicata.⁵⁷

⁵⁶ Trattato di Diritto Civile, Vol. VI, p. 190 - 192.

⁵⁷ Trattato di Diritto Civile, Vol. VI, p. 190 - 192.

Fuq l-istess hsieb, id-decizjoni moghtija mil-Qrati nostrani nhar it-28 ta' April, 2000 fl-ismijiet *Pawlu Chircop et vs Rita Micallef et*,⁵⁸ irriteniet:

L-azzjoni ta' din ix-xorta titlob minn min jipproponiha prova djabolika fis-sens li l-attur għandu jipprova lill hinn minn kull dubbju li huwa l-proprjetarju ta' l-immobbli li qed jirrivendika. Minn naha tal-konvenut dan m'għandux għalfejn javoanza l-ebda difiza jew li jipprova xi titolu fuq l-art fil-pussess tiegħu sakemm l-attur ma' jkunx ipprova li hu kien il-proprjetarju.

Il-Qrati tagħna komplew sabiex spjegaw ukoll illi:

L-attur fl-azzjoni rivendikatorja jrid jipprova d-dominju, ossija l-proprjeta' fih, tal-ħaġa li jrid jirrivendika. Mhux biżżejjed li hu talvolta jipprova li l-ħaġa mhix tal-konvenut, imma jeħtieġ li juri pożittivament li hi tiegħu nnifsu – 'melior est conditio possidentis'.

Ġie dejjem ritenut mill-Qrati tagħna, fuq l-istregwa tal-principji ammessi universalment mid-dottrina u l-gurisprudenza, bażata fuq liġijiet bħal tagħna, illi dik il-prova li hi eżatta mir-rivendikant hemm bżonn li tkun kompleta u konkluziva, b'mod li, kif ntqal fis-sentenza 'Fenech vs. Debono' (P.A. 14 ta' Marzu 1935, Kollez. Vol. XXIX.II.488) 'kwalunkwe dubbju, anki l-iċken, għandu jmur favur il-pussessur konvenut'.

Kompla f'dik is-sentenza jingħad illi 'anki jekk il-Qorti ma tkunx affattu sodisfatta mid-dritt tal-konvenut, hi għandha tilliberah jekk ir-rivendikant ma jagħtix prova tad-dominju tiegħu li tkun eżenti mill-anqas dubbju (ara wkoll fl-istess sens Kollez.XXXII.I.282; XXXIII.II.266; XXXV.I.518; XXXVII.I.105) [...].⁵⁹

L-istess huwa ritenut mill-awtur **Pacifici Manzoni** li iżda jżid element rigward id-diffikolta' tal-prova hekk msejha "djabolika" meta jfisser illi:

⁵⁸ Kollezz. Vol. LXXXIV-II-155.

⁵⁹ Ara wkoll 3 l-Appell Civili: *Giuseppe Buhagiar v. Giuseppi Borg*: 17.11.1958; Kollez.Vol.XLII.pt.I.p.575 u d-decizjoni moghtija nhar it-3 ta' Ġunju, 2014 fl-ismijiet *William Portelli vs Peter Paul Portelli*, Citazz. Nru. 49/1994/1.

La proprietà... è un diritto assoluto. Ma tale non sarebbe dove la legge non proteggesse le facoltà ad essa inerenti, e non fornisse al proprietario il mezzo di far rispettare il suo diritto quando altri in tutto o in parte lo disconosca. Quindi il proprietario può rivendicare la propria cosa da qualunque possessore o detentore, e questo diritto esercitato in giudizio, prende il nome di azione rivendicatoria...

L'azione rivendicatoria è un'azione reale con cui il proprietario di una cosa domanda contro il possessore o il detentore della medesima, il riconoscimento del suo diritto di proprietà e in conseguenza la restituzione della cosa stessa con ogni sua accessione.... Nel giudizio di rivendicazione l'attore deve provare la sua proprietà, che è il fondamento della sua azione. Non può pretendere invece di provare che il diritto di proprietà manchi all'avversario.

Dove non riesca l'attore a provare la sua proprietà, il reo convenuto resta assoluto per i noti principii: actore non probante, reus absolvitur; in pari causa, melior est conditio possidentis...

La prova dev'esser piena: appunto perché il diritto, che ne forma l'oggetto, è il fondamento dell'azione. Questa prova risulta in maniera irrefragabile dalla usucapione, che si compie a profitto dell'attore o di uno dei suoi autori. In difetto di usucapione la prova della proprietà non può risultare piena che da un titolo traslativo di essa, congiunto alla giustificazione del diritto dell'autore immediato, e dei suoi predecessori; risalendo sino a quello di uno di essi, per quanto remoto, che l'avesse acquistata mediante l'usucapione.

Ma colla comune dei dottori si osserva da Aubry e Rau, che una prova così rigorosa difficilmente si concilia con le esigenze della pratica; tanto che fu detta probatio diabolica.

Sembra quindi che per equità non possa pretendersi dall'attore, se non la prova di un diritto migliore o più fondato di quello del reo convenuto.

Da questo principio, che è pure sussidiato dalla presunzione della proprietà annessa al possesso, derivano le tre seguenti regole:

1. *Quando l'attore produce un titolo traslativo di proprietà, consentito a suo favore, e il reo convenuto non ne produce alcuno, deve ritenersi che quegli abbia provato sufficientemente il suo diritto di proprietà, purché il suo titolo sia anteriore al possesso del reo convenuto [...]*

2. *Quando si' l'attore che il reo convenuto producono titoli traslativi di proprietà, e questi emanino dalla stessa persona, la preferenza e' regolata dall'antiorita' della trascrizione, o, secondo casi, dei titoli stessi [...]*

3. *Allorche' l'attore non produce alcun titolo a sostegno della sua domanda, e si limita ad invocare o atti antichi di possesso, presunzioni tratte dallo stato de' luoghi, o altre circostanze, deve distinguersi, se il reo convenuto abbia avuto o non un possesso esclusivo e ben determinato....*

Del resto la prova della proprietà puo' farsi dal rivendicante anche col mezzo di presunzione e congetture; segnatamente dove trattisi di rivendicare un dominio antico. Ma, in generale, un'azione rivendicatoria non puo' sorreggersi sul solo appoggio di risultanze attinte dalle mappe o campioni catastali.⁶⁰

Dan il-ħsieb huwa rifless fid-deċiżjoni mogħtija mil-Prim'Awla tal-Qorti Civili nhar is-27 ta' Ġunju, 2003 fl-ismijiet **Testaferrata Bonnici et vs Montanaro** fejn ġie ritenut:

Din il-prova tad-dominju tista ssir mhux biss permezz ta' titolu iżda anke bi kwalsiasi mezz iehor. "In difetto di un titolo l'attore e ammesso a provare il suo dominio con qualunque altro mezzo permesso dalla legge" (Vol. VII p 390; Vol. II p 893). Hija allura permessa skond il-parir awtorevoli tal-Fadda (paragrafu 341) anke prova kongetturali jew semplici presunzjoni in kwantu "non occorre quindi che l-attore giustifichi in modo pieno il da lui vantato dominio, ma basta che fornisca argomenti prevalenti a quello del suo avversario."

Fuq vena simili, fid-deċiżjoni mogħtija mil-Qorti ta' l-Appell nhar is-27 ta' Ottubru, 2017 fl-ismijiet **Giovanna Schembri vs Mary Cachia et** ġie ritenut li:

⁶⁰ Istituzioni di Diritto Civile Italiano 3za ed. 1884; Vol.III. Para. 131-134, p. 207 et seq.

F'dan il-kuntest, "minhabba li f'xi kazijiet ikun impossibbli li wieħed juri titolu originali, sa minn dejjem ġie mogħti lir-rivendikant id-dritt li jipprova titolu ahjar minn dak tal-parti mharrka.

Fi kliem iehor, meta l-kriterji rigoruzi tal-azzjoni rivendikatorja ma' jistghux jitwettqu għar-rigward tal-piż tal-prova tat-titolu, l-attur jingħata l-jedd li jipprova titolu ahjar minn tal-parti mharrka.

Din l-azzjoni hija magħrufa bħala l-actio publiciana (in rem), li hija azzjoni reali ta' għamla petitorja fejn is-sahha tat-titolu huwa mkejjel inter partes u mhux bhal fil-kaz ta' azzjoni rivendikatorja vera u proprja, erga omnes.

Huwa rimedju li l-Qrati tagħna tawh għarfien, ukoll fil-qafas ta' azzjoni ta' rivendika ta' sid minn idejn haddiehor" (Frank Pace v. Kummissarju tal-Artijiet, Prim'Awla, 19 ta' Frar 2002).

Rigward il-linja difenzjonali li tittieħed mil-parti konvenuta, ġie ribadit li:

Rekwiżiti għall-eżerċizzju ta' l-azzjoni rivendikatorja huma li l-attur jipprova d-dominju tal-ħaġa akkwistata legittimament u li l-konvenut ikun qed jippossediha.

Ir-regolament tal-provi f'din l-azzjoni jiddependi mill-atteġġjament difenzjonali prexelt mill-konvenut; in quanto jekk hu jeċċepixxi li hu għandu titolu fuq il-ħaġa rivendikata aktar mill-attur, il-piż tal-prova jaqa' fuqu u jekk ma jilħaqx din il-prova jissokombi fl-eċċezzjoni tiegħu; jekk għall-kuntrarju huwa jittrincjarja ruħu wara l-barriera ta' pussess, jinkombi lill-attur li jipprova d-dominju tiegħu u huwa anke jekk ma jipprovax it-titolu tal-pussess, iżda jiddemonstra l-mankanza ta' titolu ta' l-attur, għandu jissuċċedi fl-eċċezzjoni tiegħu.⁶¹

Applikati dawn il-prinċipji għall-kawża odjerna, l-attur jirriżulta jittenta r-rivendika bil-prova tat-titolu billi jgħid li t-titolu tiegħu fuq l-art in mertu joriġina mill-kuntratt ta' diviżjoni tad-29 ta' April, 1950 in atti Nutar Francesco Gauci.

⁶¹ Ara d-decizjoni mogħtija mil-Prim'Awla nhar is-16 ta' Mejju, 1963, fl-ismijiet *Giuseppi Abela vs John Zammit*.

F'dan id-dawl, l-attur kemm fl-istadju bikri tar-rikors ġuramentat tiegħu⁶² kif ukoll fl-istadju tal-ġbir tal-provi jindika kif skontu l-art in mertu waslet għandu mill-poter ta' GioMaria sive Gamri Spiteri u Carmela nee' Gafa – bużnanniet tiegħu – tramite binhom Michelangelo sive Mikelang Spiteri li għaddha l-istess art lill-oħtu Paola Spiteri li għaddiet l-istess art lin-neputijiet tagħha – ulied oħta Pietra Pawla sive Maris Bonello – Carmelo u Gertrude aħwa Bonello sakemm imbagħad tali art waslet għandu.

Bi prova ta' dan, jeżebixxi kopja tal-kuntratt ta' diviżjoni tad-29 ta' April, 1950 in atti Nutar Francesco Gauci⁶³ kif ukoll id-denunzji ta' Paola Spiteri,⁶⁴ Carmelo Bonello,⁶⁵ Lucia Saliba,⁶⁶ u; Gertrude Bonello.⁶⁷

B'dan allura li l-premessa tal-attur hija li l-art in mertu ġiet għandu b'tali mod, ossia b'tip ta' donazzjoni da parti ta' Michelangelo sive Mikelang Spiteri lil oħtu Paola Spiteri u b'wirt kif skontu jirriżulta mill-atti ta' denunzji *causa mortis* tal-awturi tiegħu fuq deskritti.

Dan minkejja li fir-raba' premessa tar-rikors ġuramentat tiegħu jelenka l-elementi tal-akkwiżizzjoni bil-preskrizzjoni ossia: il-pussess esklussiv, mhux interrot, paċifiku u pubbliku kif ukoll kontinwu.

Huwa għalhekk li għaldrba l-attur jagħmel dawn iż-żewġ kunsiderazzjonijiet distinti, din il-Qorti sejra tagħmel l-eżami tagħhom ilkoll.

Din il-Qorti tibda sabiex tosserva li t-tezi tal-attur li l-proprjeta' tal-art in mertu ġiet validament trasferita lilu mill-poter tal-antenati tiegħu fuq imsemmija bil-mod kif diġa' deskritt m'għandix bażi soda u dan stante li kif tajjeb josserva l-konvenut; dakinhar li sar il-kuntratt ta' diviżjoni tad-29 ta' April, 1950 in atti Nutar Francesco Gauci; Michelangelo sive Mikelang Spiteri kien diġa' mejjet tant li deher f'isem l-eredi tiegħu huh, Dun Guzepp Spiteri.

Fil-fatt, il-kuntratt ta' diviżjoni⁶⁸ jaqra kif isegwi:

⁶² Ref.: premissi tlieta (3) u erbgha (4).

⁶³ Kopja a fol 7 sa 36.

⁶⁴ Kopja a fol 37 sa 45. Ref.: proprjeta' deskritta fil-punt 6 a fol 38.

⁶⁵ Kopja a fol 46 sa 51. Ref.: proprjeta' deskritta fil-punt 6 a fol 48.

⁶⁶ Kopja a fol 52 sa 57. Ref.: proprjeta' deskritta fil-punti 4 u 5 a fol 53.

⁶⁷ Kopja a fol 58 sa 61. Ref.: proprjeta' deskritta fil-punti 3 u 4 a fol 59

⁶⁸ Ref.: kopja ulterjuri tal-kuntratt ta' diviżjoni a fol 193 *et seq* li hija aktar cara minn dik annessa mar-rikors ġuramentat tal-attur.

Kuddiemi Nutar Francesco Gauci u kuddiem ix-xhieda hawn taht iffirmati li għandhom il-kwalitajiet mill-liġi mehtiega, deheru personalment:-

Ir-Reverendu Dun Sacerdot Giuseppe, Paola, , Augustina, Vittoria, u Fortunata, xebbiet, Caterina mart Giovanni Sultana u Pietra Pawla, magħrufa pero' u msejha bl-isem ta' Stella Maris, armla ta' Mikieli Bonello, aħwa Spiteri u ulied il-mejtin GioMaria u Carmela nee' Gafa [...]

[...] is-Sacerdot Giuseppe jidher fuq dan l-att tant an nom tiegħu stess [...] kif ukoll an-nom u bħala mandatarju speċjali tan-neputijiet tiegħu Giovanni, bidwi, Lucia mart Arturo Sarazin u Vittoria mart Remy Casenave, aħwa Spiteri, ulied il-mejjet Mikelang u l-hajja Tereza nee' Refalo imwiieldin u joqodu Philippeville l-Algerija kif ukoll tal-kunjata tiegħu l-imsemmija Tereza armla l-ewwel ta' Carmelo Gafa' u imbagħad tal-imsemmi Mikelang Spiteri bint il-mejtin Giuseppe Refalo u Anna li kunjomha mhux magħruf, imwielda u toqod fl-istess Philippeville Algerija, kostitwit bi prokura in forma privata tal-erba u ghoxrin (24) ta' Lulju tal-elf disa' mija u sitta u erbajn (1946) [...]

U billi il-comparenti proprio et nomine rispettivamente iridu jaksmu l-beni componenti l-assi ereditari tal-imsemmijin GioMaria Spiteri u Carmela nee' Gafa, genituri u rispettivamente nanniet tagħhom illi mietu x-Xagħra, Gozo fis-sitta u ghoxrin (26) ta' Settembru elf disa' mija u tlieta u ghoxrin (1923) u erbatax (14) ta' Marzu elf disa' mija u hdax (1911) rispettivamente – tal-valur complessiv tali beni immobbli ta' elfejn tliet mija u hamsa u erbajn lira sterlina (£2345) skont stima tal-Arkitett u Inġinier Civili Carmelo Attard magħmulha bir-relazzjoni tiegħu tal-erba' (4) ta' Frar l-aħhar li għadda, inkluża ma' dana l-att sabiex miegħu tiffirma parti integrali u sostanzjali – fuk il-pjan ta' diviżjoni propost mill-istess Inġinier Attard fl-imsemmija relazzjoni peritali:-

U billi dana il-pjan ta' diviżjoni gie approvat mill-condividenti u jinsab magħmul u inkassam f'ghaxar porzjonijiet ta' valur ugwali illi skont il-fehma ta' bejniethom għandhom jigu konsegwiti mill-istess condividenti in quantu għal [...] Sacerdot Giuseppe Spiteri, wahda, cioe t-Tieni Porzioni fl-isem tiegħu propriu, u l'oħra, ir-Raba' Porzioni an-nom tal-eredi ta' huh Mikelang Spiteri, u in quantu għat-tmien porzjonijiet l-oħra bix-xorti [...]

Għalhekk issa in forza ta' dana l-att u in eżekuzzjoni tal-imsemmija kasma il-comparenti jibdeu biex jagħmlu l'assenjazzjonijiet fuk imsemmija u in

conseguenza u l-ewwel net, il-comparenti kolla barra il-prelodat Sacerdot Giuseppe Spiteri [...] u fit-tieni lok il-comparenti kolla barra l-istess Dun Giuseppe Spiteri bhala prokuratur tal-imsemmijin eredi ta' Mikelang Spiteri, jassenjaw lill-istess Dun Giuseppe Spiteri an-nom tal-istess eredi ta' Mikelang Spiteri illi jaccetta bhala parti u porzjon _[kelma lleggibbli]_ mill-imsemmijin beni ir-Raba' Porzioni kif riportata u deskritta fl-imsemmija relazioni peritali.

Ir-raba' porzjoni hawn imsemmija giet deskritta fir-relazzjoni peritali parti ntegrali mill-istess kuntratt ta' diviżjoni tad-29 ta' April, 1950 in atti Nutar Francesco Gauci mhejjija mill-Arkitett u Inġinier Ċivili Carmelo Attard magħmulha bir-relazzjoni tiegħu tal-erba' (4) ta' Frar, 1950⁶⁹ fejn gie ritenut:

L-eredi ta' GioMaria u Carmela conjugji Spiteri incaricaw lili, ghawn taht iffirmit fil-qualita tighej ta' Architet u Inġinier Civili, sabiex namel stima tal-beni componenti l-assi tal-genituri tagħhom, u, nissottometti pian ta' kasma, f'ghaxar partijiet u porzionijiet ugwali [...]

Issa wara li kejjilt, stmait, u, d-diskrivejt l-istabli fuk imsemmija, sejjer nipprepara min dawn l-istabbli, fuk imsemmija, pian ta' kasma f'ghaxar parti u porzionijiet uguali, corrispondenti u ammontanti għas-somma ta' mitejn u erba u tletin lira u nofs (£234.10.0) il wahda (porzioni):

[...]

Ir-Raba Porzioni:

Dina l-porzjoni sejra tikkonsisti f'dawna l-istabili seguenti:-

- a. Porzioni raba, imsejha "tat-trik ta' Marsalforn" sive "ta wara l-ghajn", deskritta fil-paragrafu IV ta' dina r-relazzjoni, u stmata, s-somma ta' mija u tletin lira sive - £130.00.0*
- b. Porzioni raba, imsejha "tat-trik ta' Marsalforn" sive "ta' hdejn Rosa u Pietru", limiti Caccia, deskritta fil-paragrafu II ta' dina r-relazzjoni, u stmata s-somma ta' hamsa u tmenin lira sive - £85.00.0*
- c. Dina l-porzjoni trid tircievi għal darba biss, bhala equiparazzjoni; cioe,*

⁶⁹ Ref.: kopja mehmuza mal-att ta' diviżjoni u in atti a fol 197 et seq.

- i. *Mit-tieni porzioni, s-somma ta' £19.0.0, u;*
- ii. *Mit-tielet porzioni, s-somma ta' £0.10.0*

£19.10.0

Ir-raba' – IV – u t-tieni – II – paragrafi tar-relazzjoni jiddeskrivu dawn l-assi ulterjorment kif isegwi:

- II - Porzioni raba, imsejha "tat-trik ta Marsalforn, ta' hdejn Rosa u Pietru" contrada ta' Marsalforn, limiti Caccia, consistenti fi tlett lenez tal-capacita superficiali ta erba sghan (4) mondelli.

Tmiss min-nofsinhar mal-entrata, mil-lvant mal-eredi ta' Maria, mit-tramuntana mal-eredi ta' Giuseppe Attard [...]

[...]

- IV - Porzioni ohra imsejha "tat-trik ta Marsalforn" sive "ta wara l-ghajn", limiti Caccia, consistenti fi tlett lenez tal-capacita superficiali ta' nofs tomna.

Tmiss min-nofsinhar mat-trik, mil-lvant ma Michele Galea u ohrajn, u mil-punent ma Emmanuele Spiteri.

Ma tirrizulta ebda kontestazzjoni bejn il-partijiet kontendenti li hija din il-proprjeta' li giet assenjata lill-eredi ta' Michelangelo sive Mikelang Spiteri li minnha tiffirma parti l-art in mertu ta' din l-istanza tant li kull parti hawn kontendenti tikkwota bicciet minn dawn ic-citazzjonijiet hawn fuq ic-citati kif mehuda mill-kuntratt ta' divizjoni u r-relazzjoni peritali imsemmijin.

Id-divergenza bejn il-partijiet temani mill-fatt li filwaqt li l-attur jikkontendi u jinsisti li Michelangelo sive Mikelang Spiteri ta' l-art li minnha taghmel parti dik in mertu lil ohtu Paola Spiteri stante li huwa ma kienx f' dawn il-gzejjer; il-konvenut jikkontendi u jinsisti li dan qatt ma seta' kien stante li kif jirrizulta mill-att ta' divizjoni nniffsu, u atti ulterjuri; [i] Mikelang Spiteri kien diga' mejjet dakinhar li saret id-divizjoni, b' dan li ma seta' qatt jittrasferixxi dak li qatt ma' kien tieghu lil ohtu Paola Spiteri, u; [ii] ulied u l-eredi ta' l-istess Mikelang Spiteri qatt ma' aljenaw

xi drittijiet tagħhom dwar proprjeta' minnhom miżmuma ġewwa dawn il-gzejjer.

Il-fatt li Michelangelo sive Mikelang Spiteri kien diġa' mejjet dakinhar li sar il-kuntratt ta' diviżjoni fid-29 ta' April, 1950 huwa ben ippruvat kemm mid-diċitura tal-kuntratt ta' diviżjoni nniffsu kif hawn fuq iċċitat iżda aktar minn hekk;

[i] mic-ċertifikat tal-mewt tiegħu li l-konvenut irnexxilu jottjeni mill-istat Franciż li jaqra:

Le vingt mai mil neuf cent quarante deux a quatorze heures [20/05/1942] est decede [...] Spiteri MichelAnge, cinquante huit ans ne a Gozo, Malte le deux Janvier mil huit cent quatre vingt quatre [02/01/1884], agricultaire, fils de Jean Marie et de Gafa Carmela.⁷⁰

[ii] mix-xhieda tan-neputijiet tiegħu, ossia; ulied uliedu Giovanni sive Jean Joseph Charles Spiteri li huma Jean-Michel Spiteri u Josianne Marcelle Jean, u; Vittoria sive Victoire mart Remy Casenave – ossia Liliane Marie-Therese Casenave.⁷¹

Huwa għalhekk ċar li t-trasferiment tal-art li minnha tiffirma dik in mertu bil-mod kif deskritt mill-attur jirrizulta impossibbli stante li Michelangelo sive Mikelang Spiteri ma' setgħa qatt jittrasferixxi lil oħtu Paola Spiteri dak li qatt ma' kien tiegħu filwaqt li mir-riċerka magħmulha fuq uliedu jirrizulta li dawn qatt ma' għamlu trasferimenti dwar proprjetajiet miżmumha minnhom f'Malta.⁷²

Jibqa allura sabiex din il-Qorti teżamina jekk fl-attur jissussistux l-elementi neċessarji sabiex tinstab l-akkwiżizzjoni a favur tiegħu tal-art li minnha tiffirma parti dik in mertu permezz tal-preskrizzjoni akkwisittiva trentennali.

Il-preskrizzjoni akkwisittiva trentennali hija regolata mill-Artikolu 2143 tal-Kodiċi Ċivili, Kap. 16 tal-Liġijiet ta' Malta, li jiddisponi:

⁷⁰ Kopja tac-certifikat tal-mewt a fol 327.

⁷¹ Ref.: affidavits a fol 409, 412, u 414.

⁷² Ref.: riċerki a fol 225 sa 257 minn fejn jirrizulta li ulied Mikelang Spiteri, ossia Giovanni Spiteri, Lucia mart Arturo Sarazin, u Vittoria mart Remy Casenave dehru biss fuq l-att ta' diviżjoni tad-29 ta' April, 1950.

2143. *L-azzjonijiet kollha, reali, personali, jew misti jaqgħu bil-preskrizzjoni egħluq tletin sena, u ebda oppożizzjoni għall-preskrizzjoni ma tista' ssir minhabba n-nuqqas ta' titolu jew ta' bona fidi.*

Din id-disposizzjoni tista' titqies kemm akkwizittiva kif ukoll estintiva⁷³ u hawnhekk, allura, tirriżulta distinzjoni elementari bejn dawn iż-żewġ preskrizzjonijiet rigward l-*onus probandi* rikjest għal kull waħda mit-tipi ta' preskrizzjonijiet.

Dan għaliex filwaqt li fil-preskrizzjoni estintiva l-eċċipjent huwa tenut jipprova biss il-perkors taż-żmien statutorju applikabbli u mbagħad ikun jispetta lill-parti kuntrarja li tiddefendi lilha nnifisha billi tagħzel it-triq u l-mezz li tagħti l-liġi sabiex tiġi newtralizzata tali eċċezzjoni; fil-każ tal-preskrizzjoni akkwizittiva din tirrikjedi l-prova mhux biss tal-perkors taż-żmien stabbilit mil-liġi iżda wkoll ta' l-elementi kollha li l-liġi težiġi li jiġu pruvati.⁷⁴

Għalhekk, fil-każ tal-preskrizzjoni akkwizittiva, bħal każ *de quo*, jispetta lil minn jipproponi l-preskrizzjoni li jipprova l-perkors taż-żmien stabbilit bil-liġi, ossia, il-perkors tat-terminu ta' tletin sena, iżda wkoll l-eżistenza ta' l-elementi kollha addizzjonali li l-liġi težiġi li jiġu ppruvati ossia; dawk relatati mal-pussess.

Għal dak li hu l-fattur taż-żmien, il-prova li trid issir hija waħda konvinċenti tal-bidu tal-pussess vantat mill-atturi billi ma tistax titqies suffiċjenti s-sempliċi affermazzjoni ġenerika "*longissimi temporis praescriptio*".

Kjarament ukoll dan il-bidu hu allaċċjat mal-mument fokali meta l-preskrivent jibda jippossjedi b'mod kontinwu, mhux miksur (mhux interrot), paċifiku, pubbliku u mhux ekwivoku l-proprjeta' li hu ntenzjonat jippreskrivi.

Dawn l-elementi tal-pussess jirriżultaw rekwiżiti mill-Artikolu 2107(1) tal-Kodiċi Ċivili, Kap. 16, Liġijiet ta' Malta, li jrid illi:

⁷³ Ref. decizjoni mogħtija mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili nhar it-2 ta' Ġunju, 2000 fl-ismijiet *Bernardina D'Amato et vs Lourdes Axiaq*.

⁷⁴ Ref. decizjoni mogħtija mill-Qorti ta' l-Appell fl-ismijiet *Josianne Sciberras vs Giovanni Vella* kif ukoll dik mogħtija mill-Qorti ta' l-Appell fl-ismijiet *Joseph Aquilina et vs Sunny Homes Ltd et*.

2107. (1) *Il-preskrizzjoni hija mod ta' akkwist ta' jedd b'pussess kontinwu, mhux miksor, paċifiku, pubbliku, u mhux ekwivoku, għal żmien li tgħid il-liġi.*

Dwar dan l-artikolu, adottat mill-Kodiċi Napoleoniku,⁷⁵ l-awtur **Baudry - Lacantinerie** jispjega illi:

*Le condizioni enumerate da questo articolo sono richieste per ogni prescrizione acquisitiva, tanto per la prescrizione da dieci a venti anni, quanto per quella di trenta. Tutte tendono a denunciare al vero proprietario l'usurpazione che e' stata commessa di lui, e a metterlo in grado di respingerla. Di queste condizioni quattro soltanto si riferiscono, in modo esatto a qualita' del possesso, e all'assenza dei vizi del possesso; queste contemplan il carattere continuo, pacifico, pubblico, e non equivoco del possesso. L'interruzione e' infatti la cessazione del possesso, e non ne e' soltanto un vizio; quanto all'intenzione di comportarsi come proprietario, nel nostro diritto attuale, e' un elemento essenziale del possesso.*⁷⁶

Dwar il-kundizzjoni tal-kontinwita' u nuqqas ta' interruzjoni, l-istess awtur ifisser illi:

*Il possesso e' continuo, quando e' senza intermittenze e senza lacune ... perche' il possesso sia continuo non e' necessario che il possessore sia stato in contatto costante con la cosa; a questo modo non vi sarebbe prescrizione possibile. Basta che abbia compiuto regolarmente i diversi atti di godimento di cui la cosa e' suscettibile, che si sia comportato come un proprietario accurato e diligente. La prescrizione trasforma il fatto in diritto: il possesso che vi conduce deve dunque essere la manifestazione regolare del diritto che il possessore pretende avere sulla cosa e che la prescrizione consolidera'.*⁷⁷

*L'interruzione non deve essere confusa con le discontinuita'. Essa e' salvo il caso di abbandono, di derelictio, opera di un terzo, o suppone almeno l'intervento di un terzo; la non continuita' e' imputabile al possessore. L'interruzione, e ora una turbativa giuridica del possesso, ora un'interuzione del possesso, una perdita momentanea; la non continuita' implica che il godimento non sia stato normalmente esercitato.*⁷⁸

⁷⁵ c. f. art. 2229 Kodici Civili Taljan.

⁷⁶ Trattato Teorico - Pratico di Diritto Civile ; Della Prescrizione, para. 238 pag. 190.

⁷⁷ ibid para. 239 pag. 191.

⁷⁸ ibid para. 242 pag. 194.

L-istess awtur jgħallem illi l-pussess irid ikun paċifiku bil mod segwenti:

Un individuo si impadronisce di un fondo con mezzi violenti: poco importa che sia per mezzo di violenze fisiche o morali risultanti da minacce, poco importa anche che questi mezzi violenti siano stati impiegati contro il vero proprietario o contro un'altra persona, che siano il fatto del possessore stesso o di altre persone che agiscono in suo nome. Questi atti di violenza, dice la legge, non potranno fargli acquistare il possesso utile per la prescrizione.⁷⁹

Dwar il-kundizzjoni l-oħra li l-pussess irid ikun pubbliku, l-istess awtur ikompli sabiex jgħid illi:

La clandestinita' dice il Dunod, e' un ostacolo alla prescrizione perche' il possessore nasconde il suo godimento, e gli interessati che non lo hanno conosciuto sono scusabili per non essersi opposti. Si e' possessore clandestino quando apprendendo una contestazione, si entra in possesso furtivamente e con atti oscuri, che si crede non debbano venire a conoscenza delle parti interessate, perche' e' difficile che li sappiano. Collocandosi dal punto di vista inverso, si deve dire che il possesso e' pubblici quando e' stato esercitato a vista e saputa di quelli che l'hanno voluto vedere e sapere.⁸⁰

Kundizzjoni mportanti ferm għal din il-preskizzjoni fil-liġi kontinentali hija l-pussess a titolo di proprietario jew animo domini.

Dwar dan l-element l-awtur ċitat jgħid illi:

Per poter prescrivere occorre possedere animo domini, cioe' a titolo di proprietario, o in modo piu' generale a titolo di padrone del diritto che si pretende acquistare per prescrizione. Questa non e' soltanto una semplice qualita' del possesso; e' secondo noi, nel sistema che ha ispirato i legislatori del codice civile, un elemento costitutivo. L'animus domini esiste presso colui che possiede in virtu' di un titolo traslativo di proprieta', come vendita, permuta, donazione. Esiste anche presso l'usurpatore, praedo; senza dubbio questo non ignora che la proprieta' della cosa appartiene ad altri; egli e' in mala fede, ma cioe' non gli impedisce di avere 'animus domini'; egli si dice proprietario e agisce come tale. Invece il fittaiuolo, il commodatario, il depositario, il tutore, il marito, e in modo generale tutti

⁷⁹ ibid para 251 pag. 199.

⁸⁰ ibid para 257 pag. 204.

*gli amministratori della cosa altrui non hanno l'animus domini; il loro stesso titolo implica il riconoscimento del diritto del proprietario.*⁸¹

Minn dan johroġ illi l'atti di *pura facolta' e di semplice tolleranza* qatt ma jistghu jwasslu għall-pussess jew għall-preskrizzjoni, għax kif ikompli jfisser l-istess awtur:

*Il possesso e' un fatto che implica la pretesa ad un diritto di cui si presenta come l'esercizio. Per conseguenza, perche' gli atti possano generare il possesso o la prescrizione insieme, occorre che un'usurpazione sul diritto altrui, una violazione di questo diritto generante a vantaggio di colui contro il quale l'usurpazione e' commessa un'azione giudiziaria per farla cessare. La prescrizione e' la trasformazione di uno stato di fatto in uno stato di diritto: questa trasformazione non e' possibile, com'e' chiaro, se non quando il fatto implica positivamente la pretesa a un certo diritto.*⁸²

Finalment il-pussess irid ikun ukoll mhux ekwivoku. Fi kliem l-istess awtur, dan ifisser lli:

*Dicendo che il possesso deve essere non equivoco, non e' probabile che la legge abbia inteso formulare una condizione particolare distinta da quella studiata fin qui. E' piuttosto una determinazione di queste diverse condizioni, un carattere che e' comune a tutte. Si e' voluto dire che le diverse qualita' del possesso (animus domini, continuita', pubblicita' ...) debbono risultare in modo chiaro, certo, non equivoco, dai fatti allegati dal possessore. Così' il possesso di un condominio sara' quasi sempre, equivoco dal punto di vista dell'animus domini. Se alcuni fatti molto significativi non vengono a dimostrare che vi e' stata la volonta' di possedere per proprio conto esclusivo, dovro' essere considerato come se abbia posseduto per conto di tutti gli interessati e non potra' per conseguenza opporre alcuna prescrizione agli altri condomini.*⁸³

Dan it-tagħlim ġie wkoll adottat mill-Qrati nostrani fejn ingħad illi:

[...] għall-effikacija tagħha bħala akkwizittiva, din il-preskrizzjoni tippresumi l-pussess legittimu li trid il-liġi għaz-żmien kollu tat-trentenju.

⁸¹ ibid. para. 264, 265 pag. 208.

⁸² ibid. para. 275 pag. 213.

⁸³ ibid para. 287 pag. 222.

Hu magħruf illi l-element tal-pussess civili huma tnejn, dak materjali, il-poter fuq il-haga, u iehor intenzjonali, l-animu tal-pussessur li jgawdi d-dritt fuq il-haga bhallikieku hu kien il-proprjetarju tagħha 'animus et corpus, corpus possessionis, et animus possidendi vel animus domini'.

Għalhekk ma hux pussess civili dak li jonqos fih wieħed jew iehor minn dawn iz-żewġ elementi, b'mod illi mhux bizzejjed id-detenzjoni tal-haga jew it-tgawdija tagħha mhux bħala haga proprja, imma bħala haga ta' haddiehor, għaliex allura din tkun biss detenzjoni jew tgawdija prekarja.

Barra minn dan hemm bzonn illi l-pussessur ikun legittimu u kwindi li jipproduci l-effetti guridici tiegħu speċjalment għall-akkwist tal-proprjeta' bid-dekorrimment taz-żmien. U biex dan il-pussess jista' jissejjah legittimu, hemm bzonn illi jirnexxu certa kwalitajiet jew karattri, jgigifieri illi jkun kontinwu, mhux interrott, pacifiku, pubbliku u mhux ekwivoku.⁸⁴

Applikati dawn il-principji għall-każ in eżami nsibu li l-persuni li mingħandhom l-attur jgħid li tnisset għandu l-proprjeta' li minnha tiffirma parti l-art in mertu – kieku tassew l-istess proprjeta' għaddiet validament għand l-ewwel waħda fosthom – Paola Spiteri – mill-poter ta' huha Michelangelo sive Mikelang Spiteri – kienu s-segwenti u mietu fid-dati specifikati fl-atti eżebiti mill-attur inniffsu mar-rikors ġuramentat tiegħu:

- i. Paola Spiteri li mietet fit-18 ta' April, 1985 u wirtuha l-aħwa Gertrude u Carmelo Bonello, ulied oħtha Pietra Pawla sive Maris Bonello;⁸⁵
- ii. Carmelo Bonello, hawn fuq imsemmi, li miet fit-28 ta' Frar, 1992 u wirtuh ħutu Gertrude Bonello u Lucija Saliba nee' Bonello;⁸⁶
- iii. Gertrude Bonello, hawn fuq imsemmija, li mietet fis-16 ta' Awwissu, 2001,⁸⁷ u;
- iv. Lucija Saliba, hawn fuq imsemmija, li mietet fit-22 ta' Lulju, 2011.⁸⁸

⁸⁴ Ref. decizjoni mogħtija mil-Qorti ta' l-Appell nhar it-13 ta' Marzu, 1953 fl-ismijiet *Carmelo Caruana et vs Orsla Vella*, kollez. vol. XXXVII. I. 705.

⁸⁵ Ref.: dikjarazzjoni *causa mortis* tagħha a fol 37 *et seq.*

⁸⁶ Ref.: dikjarazzjoni *causa mortis* tiegħu a fol 46 *et seq.*

⁸⁷ Ref.: dikjarazzjoni *causa mortis* tagħha a fol 52 *et seq.*

⁸⁸ Ref.: dikjarazzjoni *causa mortis* tagħha a fol 52 *et seq.*

Minn hawn johroġ ċar li l-attur setgħa biss kellu l-pussess rikjest għas-suċċess tal-preskrizzjoni akkwizittiva – dak, *inter alia, animo domini* – tal-proprjeta' li minnha tiffirma parti l-art in mertu sa mill-mewt tal-aħħar fost il-persuni hawn fuq elenkati, ossia, Lucija Saliba li mietet fit-22 ta' Lulju, 2011.

Dan iwassal sabiex jista jsir kalkolu sempliċi li minn tali data sad-data tal-intavolar ta' din l-istanza li giet rreġistrata fl-4 ta' Marzu, 2020 ma kienux għaddew it-tletin sena rikjesti bhala element essenzjali sabiex tirnexxi l-akkwizizzjoni permezz tal-preskrizzjoni akkwizittiva applikabbli.

Din il-Qorti tqies li l-kunsiderazzjoni li s-snin għal-finijiet tal-preskrizzjoni akkwizittiva trentanneli jitqiesu sa mid-data tad-diviżjoni bejn l-aħwa Spiteri tal-eredita' tal-ġenituri tagħhom GioMaria sive Gamri Spiteri u Carmela nee' Gafa hija nproponibbli u dan stante mhux biss li ebda prova ma' nġiebet li Michelangelo sive Mikelang Spiteri tassew għaddha l-proprjeta' li messet lilu b'tali diviżjoni lil oħtu Paola Spiteri – anzi rrizulta ben ċar li fid-data tat-tali diviżjoni kien diġa' mejjet – iżda wkoll għaliex ma' tressqu ebda provi dwar il-manjiera li biha kienu qed jippossjedu l-awturi tal-attur qablu.

Dan minghajr xejn ma' jingħad dwar il-fatt li l-attur stess jammetti li huwa l-art in mertu ma' kienx qiegħed jidhol fiha tant li meta attenda għall-aċċess fl-atti tal-mandat ta' inibizzjoni ntavolat minnu kontra l-konvenut dwar dan l-istess mertu anqas kien ċert dwar fejn kienu oġġetti partikolari li huwa strah fuqhom sabiex jiddeskrivi tali art.

B'dan illi anke kieku għall-grazzja tal-argument kellu jiġu allura kkunsidrat li l-preskrizzjoni setgħet bdiet tiddekorri mid-data li fiha giet fil-pussess ta' l-art Paola Spiteri, ossia lejn allura l-1950; elementi ulterjuri ta' pussess rikjesti sabiex isseħħ b'suċċess il-preskrizzjoni akkwizittiva trentennali fosthom, dawk dwar il-pussess kontinwu u mhux interrot, pubbliku, u inekwivoku jirrizultaw għal kollox nieqsa mill-atti.

B'mod biss ta' eżempju; dwar ir-rekwiżit li l-pussess ikun kontinwu u mhux interrot; il-Qorti tagħmel referenza għad-dottrina u l-ġurisprudenza diġa' suċċitata li tgħallem li l-pussess irid jissussisti għaż-żmien kollu tat-trentenju b'dan li; anke jekk mhux neċessarju li l-

pussessur ikun hin kollu fil-pussess tal-ħaġa, huwa neċessarju li l-pussessur jagħmel uzu regolari mil-ħaġa billi jsiru atti regolari ta' godiment tagħha skont in-natura tagħha. Dik li l-awtur Baudry - Lacantinerie jsejjaħ *la manifestazione regolare del diritto che il possessore pretende avere sulla cosa u i diversi atti di godimento di cui la cosa e' suscettibile, che si sia comportato come un proprietario accurato e diligente.*

Fil-fehma ta' din il-Qorti, l-eżistenza u konsistenza ta' dawn l-elementi ma' ġewx sodisfaċentement ippruvati billi ma' nġiebu ebda provi dwar kif kienu jipposjedu u jutilizzaw l-art in mertu l-awturi tal-attur qablu għajr għax-xhieda li xi drabi Paola Spiteri kienet tistruwixxi lil terzi jaħartu xi raba' li kellha fil-pussess tagħha, liema raba', pero', anqas ġie sodisfaċentement identifikat.

L-istess jista jingħad dwar ir-reqwizit tal-pubblicita' tal-pussess. L-importanza ta' dan l-element temani min-natura proprja ta' l-istitut tal-preskrizzjoni trentennali u hija kruċjali fis-sens li sabiex pussess iwassal għall-proprjeta' - mill-fatt għad-dritt - irid ikun pubbliku u mhux mistur sabiex bih isir jaf - jew jista jsir jaf - dak li huwa tassew is-sid tal-ħaġa u b'hekk dan jassumi l-fakolta' li jeżercita d-drittijiet tiegħu fuq l-istess ħaġa.

Id-dottrina ċċitata tgħallem li l-elementi l-oħrajn *tutte tendono a denunciare al vero proprietario l'usurpazione che e' stata commessa di lui, e a metterlo in grado di respingerla.* Tgħallem ukoll li *la clandestinita' dice il Dunod, e' un ostacolo alla prescrizione perche' il possessore nasconde il suo godimento, e gli interessati che non lo hanno conosciuto sono scusabili per non essersi opposti.*

Fil-kaz *de quo*, anqas dwar dan l-element ma' nġabu ebda provi fil-konfront ta' kif kienu jipposjedu l-awturi tal-attur.

Dwar imbagħad l-element tal-inekwivoċita' tal-pussess, kif tgħallem id-dottrina ċċitata, dan l-element mhux neċessarjament wieħed addizzjonali daqs kemm huwa wieħed li jorbot l-elementi l-oħrajn. Infatti, li jrid dan l-element proprju huwa li l-elementi l-oħrajn jirrizultaw b' mod ċar u ċert: inekwivoku.

F' dan il-kaz, anke dan l-element allura ċertament li jfalli.

Tenut kont li l-elementi sabiex tirnexxi b'suċċess il-preskrizzjoni akkwizittiva trentennali huma kumulattivi; huwa ben ċar li għaladarba fallelw it-tali elementi hawn fuq ikkunsidrati, m'hemmx hteġa li din il-Qorti tkompli bl-eżami tal-elementi addizzjonali.

Magħdud dan, kif ukoll jirriżulta mid-dottrina u l-ġurisprudenza suċċitata, fl-*actio rei vindicatoria*, għaladraba l-attur ma' jirnexxilux jipprova titolu aħjar minn tal-konvenut, u l-konvenut ikun qajjem l-eċċezzjoni tal-pussess fejn ikun baqa' jinkombi fuq l-attur li jipprova d-dominju tiegħu; anke jekk il-konvenut ma jipprovax il-pussess iżda jiddemonstra l-mankanza ta' titolu ta' l-attur, għandu jissuċċedi fl-eċċezzjoni tiegħu.

Dan kien ribadit, *inter alia*, fid-deċiżjoni diġa' suċċitata mogħtija mill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili nhar is-16 ta' Mejju, 1963, fl-ismijiet **Giuseppi Abela vs John Zammit** fejn gie ritenut:

Rekwiżiti għall-eżerċizzju ta' l-azzjoni rivendikatorja huma li l-attur jipprova d-dominju tal-ħaġa akkwistata legittimament u li l-konvenut ikun qed jippossediha.

Ir-regolament tal-provi f'din l-azzjoni jiddependi mill-atteggjament difenzjonali prexelt mill-konvenut; in quanto jekk hu jeċċepixxi li hu għandu titolu fuq il-ħaġa rivendikata aktar mill-attur, il-piż tal-prova jaqa' fuqu u jekk ma jilħaqx din il-prova jissokombi fl-eċċezzjoni tiegħu; jekk għall-kuntrarju huwa jittrincjarja ruħu wara l-barriera ta' pussess, jinkombi lill-attur li jipprova d-dominju tiegħu u huwa anke jekk ma jipprovax it-titolu tal-pussess, iżda jiddemonstra l-mankanza ta' titolu ta' l-attur, għandu jissuċċedi fl-eċċezzjoni tiegħu.

Huwa ċar, anke mit-tielet eċċezzjoni tal-konvenut, li f'din l-istanza l-konvenut għażel li jibbarrika ruħu wara d-difiża tal-pussess b'dan li baqa' jinkombi fuq l-attur li jipprova d-dominju tiegħu bil-konvenut irnexxielu, skont dak diġa' ikkunsidrat hawn aktar 'il fuq, juri n-nuqqas ta' titolu fl-attur.

Decide:

Ghaldaqstant, in vista tal-premess u għar-raġunijiet kollha hawn fuq mogħtija, din il-Qorti qiegħda taqta' u tiddeċiedi din il-kawża billi filwaqt li tiddisponi mill-eċċezzjonijiet tal-konvenut konsistentement ma' dak hawn deċiż, tiċhad it-talbiet atturi *in toto*.

Bl-ispejjeż a karigu ta' l-attur.

(ft.) Dr Brigitte Sultana

Magistrat

(ft.) Daniel Sacco

D/Registratur

Vera kopja

Għar-Registratur